

**SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA
V NITRE
FAKULTA EURÓPSKÝCH ŠTÚDIÍ A REGIONÁLNEHO
ROZVOJA**

2124498

**DETERMINANTY VPLYVU PRÍRODNÝCH ZDROJOV NA
INOVAČNÉ STRATÉGIE ROZVOJA REGIÓNU TRNAVA**

2011

Mária Slobodová, Bc.

**SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA
V NITRE
FAKULTA EURÓPSKÝCH ŠTÚDIÍ A REGIONÁLNEHO
ROZVOJA**

**DETERMINANTY VPLYVU PRÍRODNÝCH ZDROJOV NA
REGIONÁLNE INOVAČNÉ STRATÉGIE ROZVOJA
REGIÓNU TRNAVA**

Diplomová práca

Študijný program:	Manažment rozvoja vidieckej krajiny a vidieckeho turizmu
Študijný odbor:	6218800 Verejná správa a regionálny rozvoj
Školiace pracovisko:	Katedra regionalistiky a rozvoja vidieka
Školiteľ:	Doc. Ing. Viera Petrášová, PhD.
Konzultant:	Doc. Ing. Viera Petrášová, PhD.

Čestné vyhlásenie

Podpísaná Mária Slobodová vyhlasujem, že som záverečnú prácu na tému „Determinanty vplyvu prírodných zdrojov na inovačné stratégie rozvoja regiónu Trnava“ vypracovala samostatne s použitím uvedenej literatúry.

Som si vedomá zákonných dôsledkov v prípade, ak uvedené údaje nie sú pravdivé.

V Nitre 29. apríla 2011

Mária Slobodová

Pod'akovanie

Na tomto mieste by som rada pod'akovala vedúcej mojej diplomovej práce Doc. Ing. Viere Petrášovej, PhD. za odborné rady a pripomienky, ktorými prispela k jej vypracovaniu.

Abstrakt

SLOBODOVÁ, Mária: Determinanty vplyvu prírodných zdrojov na inovačné stratégie rozvoja regiónu Trnava [Diplomová práca] Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre. Fakulta Európskych štúdií a regionálneho rozvoja; Katedra regionalistiky a rozvoja vidieka. – Školiteľ: Doc. Ing. Viera Petrášová, PhD. Nitra: FEŠRR SPU, 2011, 76 s.

Diplomová práca analyzuje ciele regionálnej inovačnej stratégie a vplyv prírodných zdrojov na rozvoj inovácií prostredníctvom plánovaného projektu vodného diela Sereď-Hlohovec. Aplikácia projektu regionálnej inovačnej stratégie je použitá a v práci analyzovaná v rámci Trnavského samosprávneho kraja. Práca sa skladá z troch častí. V prvej – teoretickej časti približujeme poznatky regionálneho rozvoja, inovačnej stratégie a prírodných zdrojov. Praktická časť obsahuje analýzu Regionálnej inovačnej stratégie Trnavského samosprávneho kraja, jej konkrétne ciele a zámery a podporu v oblasti projektov využívania prírodných zdrojov. Zároveň sa táto časť diplomovej práce zameriava na analýzu a syntézu možností a perspektív plánovaného projektu Vodného diela Sereď-Hlohovec, ako projektu inovatívneho využívania prírodných zdrojov. Tretia časť práce poskytuje návrhy pre ďalšiu podporu a rozvoj inovácií prostredníctvom inovačných politík a stratégií a záver v ktorom sústreďuje výsledky práce. V práci sa stanovili determinanty využitia vodného diela v rámci inovačnej stratégie kraja.

Kľúčové slová: inovácie, regionálna inovačná stratégia, prírodné zdroje, determinanty vplyvu prírodných zdrojov na rozvoj regiónu

Rèsumé

SLOBODOVÁ, Mária : Les Determinants de l'effet des sources naturel pour strategies régionale d'innovation de la région Trnava [Le mémoire] Université d'agriculture á Nitra, Catédra de la regionalism est development du campagne. – Le tutor : Doc. Ing. Viera Petrášová, PhD. Nitra : FEŠRR SPU, 2011, 76 p.

Ce mémoire analyse les buts de la stratégie régionale d'innovation et les déterminants de l'effet des sources naturelles sur le progrès des innovations. Dans ce mémoire, l'application du projet de la stratégie régionale d'innovation est usagée et analysée dans le cadre de la région autonome de Trnava. Cet ouvrage consiste en trois parties. La première théorique, nous rapproche des acquis du développement régional, de la stratégie d'innovation et des sources naturelles. La partie pratique contient une analyse de la Stratégie régionale d'innovation de la région autonome de Trnava, ses buts concrets, ses intensions et le soutien dans le cadre de la sphère d'utilisation des sources naturelles. Cette partie de ce mémoire s'oriente vers l'analyse et la synthèse des possibilités et des perspectives d'un projet prévu de l'ouvrage hydraulique Sered'-Hlohovec autant que d'un projet d'innovation et d'utilisation des sources naturelles.

La troisième partie présente des propositions pour épauler et développer des innovations par l'intermédiaire des politiques d'innovation et leurs stratégies et la conclusion qui contient des résultats de ce travail.

Mots clés : innovations, stratégie régionale d'innovation, sources naturelles, déterminants de l'effet des sources naturelles sur le développement régional.

Obsah

Obsah	6
Zoznam ilustrácií	8
Zoznam tabuliek	9
Zoznam skratiek	10
Úvod	11
Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí	13
1.1 Charakteristika regiónu	13
1.1.1 Regionálny rozvoj	16
1.2 Charakteristika inovačných procesov	19
1.2.1 Regionálna inovačná politika	23
1.2.2 Regionálna inovačná stratégia	24
1.3 Prírodný zdroj ako determinant regionálneho rozvoja	28
1.4 Využitie prírodných zdrojov (vodné zdroje) pre vodné diela	30
1.4.1 Triedenie vodných elektrární	31
2 Cieľ práce	33
3 Metodika práce	34
3.1 Materiál a metódy práce	34
3.2 Charakteristika Trnavského regiónu.....	36
3.2.1 Geograficko-prírodná štruktúra regiónu	36
4 Výsledky	40
4.1 Regionálna inovačná stratégia Trnavského samosprávneho kraja	40
4.1.1 Základná charakteristika RIS TTSK	40
4.1.2 Stratégia podpory inovácií	42
4.2 Projekt Vodné dielo Sered' – Hlohovec.....	45
4.2.1 Základná charakteristika projektu.....	45

4.2.2	Dôvod umiestnenia navrhovaného projektu	45
4.3	Vyhodnotenie dotazníkov.....	47
4.3.1	Dotazník č. 1: Regionálna inovačná stratégia TTSK.....	48
4.3.2	Dotazník č. 2: Vodné dielo Sered' – Hlohovec	54
4.4	SWOT analýzy	60
	Záver	68
	Použitá literatúra	70
	Zoznam príloh	75
	Prílohy.....	76

Zoznam ilustrácií

Obr. 1 [Regionálny rozvoj a regionálna politika]	19
Obr.2 [Modely inovačných procesov]	23
Obr.3 [Prírodné zdroje, inovácie, regionálny rozvoj]	30
Obr.4 [Slovenská republika]	37

Zoznam tabuliek

Tab. 1 [Výmera vod. plôch v jednotlivých okresných mestách Trnavského regiónu]	38
Tab. 2 [Regionálna inovačná stratégia TTSK]	41
Tab.3 [Opatrenia Regionálnej inovačnej stratégie TTSK]	43
Tab.4 [Swot analýza č. 1]	61
Tab.5 [Swot analýza č. 2]	62

Zoznam skratiek

A. s. – Akciová spoločnosť

Ha – Hektár

EÚ – Európska únia

CHKO – Chránená krajinná oblasť

MSP – Malé a stredné podniky

MW – Megawatt

NR SR – Národná rada Slovenskej republiky

O. z. – Občianske združenie

RIS – Regionálna inovačná stratégia

SAV – Slovenská akadémia vied

SR – Slovenská republika

STU – Slovenská technická univerzita

ŠF – Štrukturálne fondy

Š.p. – Štátny podnik

TTSK – Trnavský samosprávny kraj

Z. z. – Zbierka zákonov

Úvod

Slovenská republika sa v roku 2004 stala členom jednej z najvyspelejších ekonomík sveta, Európskej únie. Jedným zo základných pilierov prosperity Európy bol po storočia hojný technologický vývoj, ktorý svojím rozsahom nemal vo svete obdobu. V posledných dekádach sa však táto situácia zmenila. Do popredia sa dostávajú iné krajiny a Európa zaostáva v oblasti, v ktorej kedysi bola lídrom. Túto skutočnosť si uvedomujú aj európski politici a z toho dôvodu v roku 2000 vytvorili a schválili Lisabonskú stratégiu, ktorej cieľom je, aby sa Európa do roku 2010 stala „najkonkurencieschopnejšou a najdynamickejšou znalostnou ekonomikou na svete“.

Vznik, realizácia a šírenie inovácií nie je záležitosťou len jedného subjektu. Tohto tzv. inovačného procesu sa zúčastní veľký počet subjektov - výskumné a rozvojové organizácie, univerzity, súkromný sektor, organizácie podporujúce podnikanie, finančné inštitúcie, verejná správa, orgány legislatívy a iné. Inovácie teda nie sú záležitosťou len jedného subjektu, ale sú výsledkom vzťahov medzi mnohými aktérmi. Pre rozvoj inovácií je tak veľmi dôležitá vzájomná spolupráca týchto subjektov.

Problematika inovácií je v súčasnej dobe veľmi aktuálna. Inovácie významne ovplyvňujú hospodársky rast regiónu a zvyšujú atraktivitu územia. Tvorcovia jednotlivých regionálnych politík sú si vedomí dôležitosti tohto aspektu a kladú silný dôraz na podporu inovačného prostredia a tiež na tvorbu regionálnych inovačných stratégií. Inovačná stratégia je dokumentom stanovujúci hlavné ciele a opatrenia, ktoré vedú k zlepšeniu inovačného prostredia. Slovenská republika je stále relatívne mladou tržnou ekonomikou. Proces transformácie hospodárstva na tržný systém spôsobil vytlačenie problematiky výskumu, vývoja a inovácií do úzadia. Po dlhú dobu sa táto oblasť zanedbávala a nevenovala sa jej odpovedajúca pozornosť.

Druhou dôležitou súčasťou regionálneho rozvoja a rozvoja inovácií sú prírodné zdroje. Tie umožňujú využívať kvantitatívne a kvalitatívne predpoklady pre rozvojové a inovačné stimuly jednotlivých regiónov a zabezpečiť tak inovačný rast svojho územia.

Motiváciou pri voľbe témy tejto diplomovej práce bola snaha o získanie nových informácií o inovačnom prostredí v regióne, ktorý mi je najbližší. Zaujímali ma predovšetkým ciele a orientácia Regionálnej inovačnej stratégie Trnavského samosprávneho kraja a názory poslancov a aktérov regionálneho rozvoja na determinanty regionálnej inovačnej stratégie a plánovaný projekt Vodného diela Sereď-Hlohovec.

Práca je rozdelená na tri logicky nadväzujúce časti. Prvá časť bola spracovaná na základe teoretických poznatkov z odbornej literatúry. Druhá časť práce analyzuje a identifikuje prírodný zdroj v území Trnavského regiónu kvôli potenciálu inovačného rozvoja. Regionálna inovačná stratégia Trnavského samosprávneho kraja je analyzovaná prostredníctvom dotazníkového výskumu. Rovnako prostredníctvom dotazníkového výskumu táto časť práce hodnotí projekt Vodného diela Sered'-Hlohovec na základe odpovedí respondentov. Z výsledných odpovedí respondentov táto časť práce predkladá dve Swot analýzy. Prvá z nich sleduje Regionálnu inovačnú stratégiu Trnavského samosprávneho kraja a druhá plánovanú výstavbu Vodného diela Sered'-Hlohovec. Výstupom k analýze a syntéze diplomovej práce je stanovenie návrhov ďalšieho riešenia a zabezpečenia Regionálnej inovačnej stratégie Trnavského samosprávneho kraja a záver.

1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí

1.1 Charakteristika regiónu

Región je pojem, ktorých definícií je veľa, z dôvodu jeho skúmania a hodnotenia z rôznych vedných disciplín a odborov, ktoré sa naňho pozerajú rôznymi uhlami pohľadov. V diplomovej práci budeme skúmať región ako objekt regionálnej politiky.

Lauko (1990) považuje región za veľmi zložitý dynamický priestorový systém. Ide o priestor, ktorý vznikol na zemskom povrchu na základe interakcie prírodných a socioekonomických javov.

Demek (1987) definuje región ako územie (časť krajinnej sféry), ktoré sa súborom vlastností, stavov a javov odlišuje od susedných (prípadne) ďalších oblastí, pričom táto odlišnosť je objektívnou podmienkou a zákonným výsledkom vývoja daného územia.

V Charte európskeho regionálneho plánovania Rady Európy predstavuje región všetky územné celky krajín, ktoré sa nachádzajú v hierarchii medzi mestom a národným hospodárstvom. Geografia vymedzuje región ako geograficky ohraničené územie odlišujúce sa od ostatných súborov prírodnými danosťami, štruktúrou obyvateľstva, štruktúrou ekonomiky a pod. Pri zohľadnení sociálnych kritérií možno zase región definovať ako územnú jednotku, v ktorej sa odohrávajú základné životné funkcie obyvateľstva ako práca, bývanie, vzdelávanie, zdravotnícke a sociálne zabezpečenie a iné (Plai, 1994).

Podľa § 2, písm. a) zákona č. 503/2001 Z. z. NR SR o podpore regionálneho rozvoja (v znení neskorších predpisov) je región „územne vymedzený priestor na tvorbu a uskutočňovanie regionálnej a štrukturálnej politiky na úrovni druhého alebo tretieho stupňa klasifikácie štatistických územných jednotiek.“

Regionálni ekonómovia definujú región ako „územno-priestorový útvar, v ktorom je možné definovať základný socio-ekonomický systém a v priestore ho možno pomocou jedného či viacerých znakov presne vymedziť. Región môžeme vymedziť na základe vzťahov, a to tak, že zlúčime územia, ktoré majú silné vzájomné priestorové väzby, alebo na základe homogenity tak, že zlúčime homogénne územie podľa vybraných znakov alebo na základe funkčnosti (Hanclová, Tvrдый, 2004).

Rada Európy v návrhu charty o regionalizácii, ktorá v sebe zahŕňa dnes tak preferovaný ľudský rozmer, definuje región ako územie, ktoré z geografického hľadiska vytvára výraznú entitu alebo zoskupenie podobných území na báze historickej kontinuity, ktorého obyvateľstvo spájajú určité spoločné črty a pranie udržať a ďalej rozvíjať svoju identitu s cieľom podnecovať kultúrny, sociálny a hospodársky rozvoj (Plai, 1994).

Región je teda územie a relatívna komplexnosť funkcií, resp. možnosť realizácie aktivít zahrňujúcich široké spektrum uspokojovania potrieb a záujmov jeho sociálnych, hospodárskych a sídelných subjektov.

V sociológii sa región zvyčajne vymedzuje ako teritoriálne spoločenstvo, ktoré je charakteristické:

- špecifickou štruktúrou hospodárskej činnosti,
- hranicami, ktoré je možné určiť rôznymi spôsobmi, napr. ekonomické, sociálne, kultúrne,
- životnou úrovňou, spôsobom života a kultúrou,
- vedomím spolupatričnosti a pospolitosti,
- v niektorých prípadoch vznikom politicko-správnej organizácie, ktorá riadi a spravuje územie regiónu.

Typológia regiónov klasifikuje a opisuje región podľa zvolených typických znakov a charakteristík, ktoré chápeme za podstatné pri určitom postupe hodnotenia. Využíva sa celá škála rôznych znakov pre typológiu regiónov, ale pre naše potreby si vyberieme členenie z hľadiska tvorby a difúzie inovácií. Podľa tohto hľadiska delíme regióny do troch skupín:

- inovatívne regióny,
- adaptabilné regióny,
- zaostávajúce regióny.

Definícia adaptabilných a inovatívnych regiónov nie je celkom presná. Inovatívne regióny využívajú svoj potenciál a projekty v oblasti inovácií v prospech podpory regionálneho rozvoja. Bohužiaľ jednoznačná je definícia zaostávajúceho regiónu vyznačujúceho sa odchodom obyvateľstva (významný je podiel krátkodobého odchodu obyvateľstva za prácou), vysokou nezamestnanosťou, absenciou vhodnej štruktúry vzdelávacích inštitúcií, stagnujúcim rozvojom infraštruktúry a neschopným manažmentom samosprávy. Z tohoto nám vyplýva, že adaptabilné a

inovatívne regióny v prvom rade musia odstrániť uvedené nedostatky, resp. riešiť problémy v týchto oblastiach (Oreský, 2007).

Podľa štruktúry (a jej homogenity) možno (ako základné druhy regiónov) vyčleniť regióny homogénne a nodálne (nehomogénne, heterogénne). Homogénny región je charakteristický tým, že určitý znak na základe, ktorého sa región vyčleňuje sa v sledovanom území vyskytuje rovnomerne. Podstate ide o relatívne homogénne regióny (homogénne len podľa daného kritéria), keďže sú z hľadiska iných kritérií priestorovo diferencované. Prevládajú v nich vertikálne väzby. Vyznačujú sa maximálnou vnútornou homogenitou a maximálnou vonkajšou heterogenitou. Hranice homogénnych regiónov prebiehajú tam, kde sú charakteristické rysy susedných regiónov najmenej výrazné a kde narastajú vlastnosti susedných regiónov a ich jadier. Nodálny región sa zakladá na väzbách medzi nodálnym centrom (uzlom – nodusom, strediskom) a jeho zázemím (perifériou). Prevládajú v ňom horizontálne väzby, ktoré spájajú prvky v priestore do jedného celku (systému). Kritériom pre vymedzenie nodálnych regiónov je práve intenzita väzieb medzi prvkami, najmä medzi uzlami a zázemím. Priekopníkom v oblasti výskumu nodálnych regiónov bol J. H. von Thünen v 19. storočí. Na jeho práce nadviazali v prvej polovici 20. storočia A. Weber, W. Christaller, A. Lösch a následne tiež W. Sard. Výsledkom snáh definovať prirodzený región v regionálnej ekonomii je názor, že ide o región charakterizovaný kultúrno-sociálnymi prvkami (historickým vývojom lokálnych spoločenstiev), ako aj prvkami geografickými (napr. úrodnosť pôdy, nadmorská výška, klimatické podmienky). Pre tieto regióny sú charakteristické silné vnútorné ekonomické, sociálne a kultúrne väzby. Ďalej je pre ne typická existencia jedného prípadne viacerých centier spádových území. Spádové územia sú vymedzené predovšetkým mierou dochádzky do zamestnania, ale obyčajne sa pre komplexnejšie vymedzenie prirodzených regiónov pracuje s mierou dochádzky za službami. Administratívny región je taký región, ktorý má „účelovo vymedzenú oblasť pre systém riadenia verejnej správy, ktorá sa, ale často líši od prirodzených socio-geografických regiónov“ (Sloboda, 2006).

1.1.1 Regionálny rozvoj

Podobne ako región, aj pojem rozvoj možno chápať rozdielne, resp. na priblíženie podstaty pojmu možno použiť viaceré prístupy. Vo všeobecnosti je pojem „rozvoj viacvýznamový, ťažko definovateľný, názorovo a ideologicky protichodný“. Termín rozvoj sa používa v rôznych súvislostiach. Rozvoj znamená proces zameraný na cieľ, jeho obsah závisí od variabilných hodnotových predstáv v priestore a čase. Podlieha častým zmenám, a tie odrážajú v jeho obsahu.

Rozvoj býva chápaný rôzne. Predovšetkým a najčastejšie však, ako hospodársky rozvoj regiónu a najmä ako hospodársky rast. Treba, ale dodať, že by malo ísť hlavne o taký rozvoj, ktorý „neničí vlastnú zdrojovú základňu“, teda môže byť udržateľný dlhší čas (Tödtling, Maier, 1998).

V najširšom slova zmysle znamená rozšírenie ekonomického systému pri zmenených a progresívnych parametroch rastových faktorov. Ide o dlhodobý rast schopnosti ekonomiky poskytovať obyvateľstvu rozmanité tovary a služby, ktorý je podmienený rozvojom technológií ako aj inštitucionálnymi zmenami (Hamalová, 1996).

Tvrdoň, Hamalová, Žárska (1995) upozorňujú, že termíny ako „rozvoj“ a „rast“ je potrebné odlišovať. Pod rozvojom v najširšom zmysle slova chápu rozšírenie ekonomického systému pri zmenených a progresívnych parametroch rastových faktorov. Naproti tomu pod rastom chápeme rozšírenie ekonomických systémov bez zmeny kvality parametrov základných rastových faktorov. To znamená, že rozvoj zahŕňa v sebe aj inovácie, ktoré spôsobujú kvalitatívne zmeny ekonomického systému, ktorý má v sebe zabudovaný mechanizmus nepretržite vytvárať zmeny a prispôbovať sa inovačným zmenám.

Regionálny ekonomický rozvoj je podmienený rastom reálneho dôchodku na obyvateľa v regióne. Ten zvyšuje efektívny dopyt v regióne, čím následne rastie tlak na rozšírenie výroby, stupňom zvýšenia vývozu z regiónu, ktorý by mal byť väčší ako stupeň zvýšenia dovozu, zvýšením stupňa regionálnej výmeny a obchodných vzťahov s inými regiónmi v krajine i v zahraničí, existujúcimi a pravidelne sa vytvárajúcimi úsporami v regióne (Hamalová, 1996).

Regionálny rozvoj je súčasťou národohospodárskeho rozvoja. Je dlhodobým procesom systematického zlepšovania konkurencieschopnosti hospodárskych subjektov a životnej úrovne

obyvateľstva na základe potenciálneho rastu regiónov prispievajúcich k sociálno-ekonomickému rozvoju krajiny ako celku (Rajčák, Rajčáková, 1999).

Podobne ako pri definovaní pojmu región aj pri definícii regionálneho rozvoja môžeme použiť interpretáciu zo zákona 503/2001 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja, ktorá hovorí, že ide „o trvalý rast hospodárskeho potenciálu a sociálneho potenciálu regiónu, čo zvyšuje jeho hospodársku úroveň, výkonnosť, konkurencieschopnosť a životnú úroveň jeho obyvateľov“.

Všeobecne možno povedať, že regionálny rozvoj je súbor predovšetkým sociálnych a hospodárskych procesov a vzťahov prebiehajúcich v regióne. Tieto procesy a vzťahy ovplyvňujú všetky zložky regiónu i keď možno nie všetky naraz, ale formou postupnej reťazovej reakcie. Naopak jednotlivé zložky regiónu (ako aj ich priestorová štruktúra) majú vplyv na priebeh regionálneho rozvoja (Rajčák, Rajčáková, 1999).

Z geografického hľadiska môžeme pojem regionálny rozvoj chápať, ako najmä ekonomicko-sociálne procesy prebiehajúce v prírodno-spoločenskom prostredí regiónu, ktoré by mali využívať, ale i rešpektovať podmienky a zvláštnosti tohto prostredia.

Regionálny rozvoj predstavuje pozitívne kvalitatívne zmeny vo vývoji regiónu. Nejde teda o jeho rastový kvantitatívny trend. Rozvoj je kvalitatívnou zmenou štruktúry, vyjadruje dynamiku regiónu. Regionálny vývoj a rozvoj sú kategórie viacdimeziálne, ktoré zahrňujú spoločenské, sociálne, technické, ekonomické, kultúrne aspekty. Rozvoj regiónu sa môže realizovať (iniciovat', zabezpečovať) viacerými spôsobmi – dvomi základnými stratégiami. Môže sa tak stať z pozície centra, vďaka zásahom „zhora“ alebo rozvojom aktivít z úrovne regiónu. Základom regionálneho rozvoja je lokálna resp. miestna úroveň. V reálnych podmienkach však musí nastať kombinácia týchto dvoch stratégií, najmä ak berieme do úvahy regionálnu politiku Európskej únie (Gajdoš, 2002).

Širšie základné ciele regionálneho rozvoja sa rozdeľujú na tieto oblasti:

- vytvárať podmienky k rozvoju trhového hospodárstva v každom regióne,
- vytvárať podmienky potrebné pre trvalo udržateľný rozvoj regiónu – regionálny rozvoj má byť jednou z podmienok, aby sa ekonomický, sociálny a civilizačný rozvoj niesol v znamení udržateľnosti,
- iniciovať a povzbudzovať inovačné procesy,
- obmedzovať výrazné rozdiely v životných podmienkach,

-
- zabezpečovať rovnaké sociálne príležitosti pre územné a sídelné spoločenstvá,
 - pomáhať harmonického rozvoju priestorovej a sídelnej štruktúry krajiny,
 - napomáhať udržiavanie a posilňovanie identity tak národnej, regionálnej ako i na sídelnej úrovni (Gajdoš, 2002).

Pri voľbe a naplnení cieľov regionálneho rozvoja je dôležitá voľba priorít. Zvolené priority sa nadväzne musia premietnuť do jednotlivých projektov. „Každý cieľ projektu musí korešpondovať s definovanými prioritami, ktoré vyplývajú z analýzy prostredia alebo podľa záujmov dotknutých skupín. Ak je v obci, regióne prioritou rozvoj cestovného ruchu, každý pripravovaný projekt by mal prispievať na podporu tejto priority. Samospráva by teda mala podporiť projekty, ktorých ciele sú zamerané napr. na obnovu architektonických a kultúrnych pamiatok, rozvoj ubytovacej kapacity (penzióny, ubytovanie na súkromí), rozvoj služieb (stravovanie, zábava), organizáciu podujatí, atď“ (Filo, Lipianska, 2005).

Regionálny rozvoj a riešenie problematiky s ním súvisiacej na odbornej úrovni má sedemdesiatročnú tradíciu. Vnímanie regionálneho rozvoja prostredníctvom presne stanovených definícií nie je jednoznačné presné, ale napriek tomu môžeme povedať, že sa dá sledovať z dvoch pohľadov:

- praktického a
- akademického.

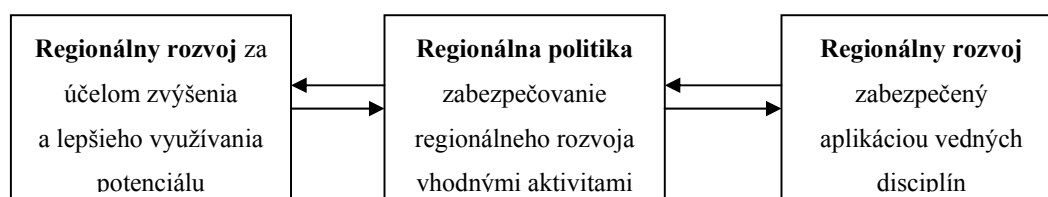
Prostredníctvom praktického hľadiska regionálny rozvoj môžeme vnímať, ako lepšie využívanie a zvyšovanie potenciálu vo vymedzenom priestore resp. území, ktoré je zabezpečené lepším využívaním prírodných a sociálno-ekonomických aktivít. V konečnom efekte sa toto prejaví vyššou životnou úrovňou obyvateľov, lepším stavom životného prostredia a lepšou konkurencieschopnosťou súkromného sektora. Ak by sme chceli v tejto súvislosti zhodnotiť potenciál regiónu použijeme ukazovatele ako napr. hrubý domáci produkt na obyvateľa, mieru nezamestnanosti, priemernú mzdu, štruktúru vzdelanosti, kvalitu a dostupnosť infraštruktúry. Prírodný a geografický potenciál je možné hodnotiť prostredníctvom množstva a kvalitou nerastných surovín, znečistením ovzdušia, vôd a pôdy. Takéto hodnotenie regionálneho rozvoja majú v náplni hlavne neakademické inštitúcie akými sú krajské, mestské a obecné úrady a súkromné spoločnosti.

Akademický pohľad považuje regionálny rozvoj za určitú aplikáciu vedných disciplín, hlavne ekonómie, geografie a sociológie. Tieto vedné disciplíny riešia javy, procesy a vzťahy systematicky vo vymedzenom priestore resp. území. Sú ovplyvnené prírodnými, geografickými, ekonomickými a sociálnymi podmienkami v danom regióne. Cieľom je hľadanie príčinných zákonitostí, rozmiestňovanie ekonomických činností, nerovnomernosti v osídlení a pod. Na tento nástroj nadväzuje hľadanie vhodných nástrojov na ovplyvnenie týchto procesov. Takéto chápanie regionálneho rozvoja sa nazýva regionalistka (Wokoun a i., 2008).

Nasledujúca tabuľka vyjadruje previazanosť dvojakého chápania regionálneho rozvoja. Na základe praktického a akademického pohľadu a ich vzťah k regionálnej politike.

Obr. 1

[Regionálny rozvoj a regionálna politika]

Zdroj: Wokoun a i. 2008

1.1 Charakteristika inovačných procesov

Každá definícia pojmu inovácie pracuje s názorom, že ide o nové procesy, technológie a princípy v oblasti výrobných techník, výrobkov, surovín a trhov. Inovácie predstavujú obohatenie a obnovenie už zaužívaného a objavenie niečoho čo doposiaľ nebolo známe.

Ako prvý vymezil pojem inovácie J.A. Schumpeter. Prišiel s poznatkom, že národné hospodárstvo je uvádzané do vývojového pohybu „novými kombináciami“ výrobných faktorov, ako je použitie nových strojov, zavedenie masovej výroby, využitie lacnejších zdrojov surovín a výhodnejších obchodných ciest, zámena doterajšieho tovaru lacnejším, vstup na nové trhy a zavedenie výroby celkom nových výrobkov.

Schumpeter následne určil päť základných druhov inovácií:

- uvedenie nového produktu,
- uvedenie nového spôsobu výroby,
- objavenie nového trhu,
- využitie nového zdroja prvotných vstupov (surovín, polotovarov),
- zmenu organizácie podnikania.

Neskôr však jednotliví autori začali od Schumpeterovej teórie ustupovať a prikláňali sa k teórii, že inovácie predstavujú akúkoľvek zmenu v štruktúre výrobného organizmu. Vo všeobecnosti môžeme inovácie klasifikovať ako výrobkové, procesné a organizačné. V praxi sa však uplatňujú kombinácie týchto typov inovácií (Van Der Have, Toivonen, 2007).

Od osemdesiatych rokov sa za inovácie považujú zmeny výrobkov a výrobných postupov, pri ktorých neexistujú predchádzajúce skúsenosti. Inovácia zahŕňa technické, výrobné, manažérske, dizajnérske a komerčné aktivity vrátane nového marketingu, respektíve vylepšený produkt alebo prvé komerčné využitie nového alebo vylepšeného procesu prípadne zariadenia (Skokan, 2004).

Úloha inovácií je dôležitá aj pri definovaní pojmu národná konkurencieschopnosť, ktorá je kľúčovou schopnosťou národa/krajiny inovovať a tým získať konkurenčnú výhodu (Mozga, 2000).

Vytváranie inovácií je otvoreným procesom, v ktorom rôzni aktéri (firmy, zákazníci, investori, výskumné univerzity a ďalšie organizácie) navzájom spolupracujú a vytvárajú väzby. Inovácie sú tak úzko prepojené s existenciou sociálneho kapitálu. Inovácie profitujú z geografickej blízkosti, ktorá uľahčuje tok nehmotných znalostí a vytváranie väzieb, ktoré sú rozhodujúce pre inovačný proces a sú kľúčovou hnacou silou prosperity a rastu regiónov a krajiny (Kačírková, 2008).

Inovácie sú však viac ako len myšlienka alebo nápad. Je to implementácia, uvedenie nápadu k životu. Predstavujú proces, ktorý začína nápadom alebo predstavou a potom nasledujú rôzne stupne vývoja, ktorý vyústí do samotnej implementácie.

Podpora inovácií sa stala kľúčovou pre strategické zábery EÚ a jej významnosť neustále rastie z nasledujúcich dôvodov:

- potreby komplexného systémového prístupu k tvorbe potrebného proinovačného prostredia, k tvorbe relevantnej inovačnej politiky, k špecifikácií a efektívnemu využívaniu jej nástrojov,
- nevyhnutnosti prepojenia a zosúladenia s ostatnými politikami vlády a potrebou vybudovania efektívneho inštitucionálneho a legislatívneho rámca,
- priezrový charakter inovácií, ktorý si vyžaduje spoluprácu všetkých zainteresovaných skupín (stakeholders),
- zvýšenie dôrazu na regionálnu dimenziu adekvátnej inovačnej politiky (Hudec, 2007).

Podľa Ministerstva obchodu a priemyslu Veľkej Británie inovácie predstavujú úspešné využívanie myšlienok. Nemožno ich chápať len, ako implementáciu myšlienok. Ide o vzájomnú premenu myšlienok a nápadov, ktoré sa prostredníctvom implementácie ideí a kreativity v rôznych stupňoch vývoja pretransformujú v konkrétnu činnosť a aktivitu, ktorej úlohou je zvýšiť hospodársky a ekonomický úžitok sledovanej spoločnosti alebo komunity.

Možností ako chápať pojem inovácie je mnoho, ale každá z nich sa stretáva s názorom, že cieľom každej inovácie je priniesť niečo nové, nepoznané, lepšie, prinášajúce väčší ekonomický a sociálny úžitok a splňajúce požiadavky a potreby širšieho spektra ľudí a spoločnosti, ako doterajšie produkty a služby.

Podľa príručky pre rozvojové partnerstvo CIP EQUAL je inovácia vnímaná ako „vytvorenie a následne overenie nových prístupov k riešeniu diskriminácie a nerovnosti trhu práce. Môže sa napríklad jednať o iný, nezvyklý, nový či nevyskúšaný postup/prístup alebo o nový spôsob realizácie aktivít. Inovatívnymi výstupmi projektu môžu byť napríklad nové formy zamestnávania umožňujúce flexibilný rozsah pracovného úväzku či pracovnej doby, nové metódy a postupy zisťovania, spracovanie, využívanie a šírenie informácií uľahčujúci prístup k zamestnancom, vytvorenie sietí organizácií, orgánov a osôb umožňujúcich lepšie začlenenie špecifických skupín občanov na trh práce či nové metódy a prístupy k podpore podnikania“ (www.equalcr.cz).

CIP EQUAL definoval tri kategórie inovácií:

1. Procesné inovácie – „zamerané na inovácie postupu vedúcich k dosiahnutiu definovaných cieľov vytvorením nových metód/prístupov alebo zlepšením/prispôbením tých stálych. Tento typ je v praxi najpoužívanejší“.
2. Inovácie cieľu – „sú zamerané na formuláciu nových výstupov, nových tematických oblastí, nového využitia poznatkov či identifikáciu nových cieľových skupín, tzv. sústredenia sa na účel a výsledky projektových aktivít“.
3. Inovácie prostredia (kontextu) – „sa vzťahujú na zmenu v štátnej správe a vo všetkých štátnych inštitúciách a organizáciách; cieľom je zmeniť súčasný stav alebo usporiadanie“.

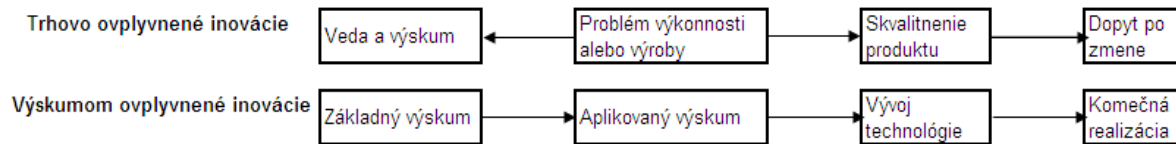
Proces tvorby inovácií je zložitý cyklus, ktorý si okrem samotnej implementácie myšlienok a nápadov vyžaduje určité zásady resp. kroky a činnosti, ktoré vedú k ich úspešnej realizácii a udržateľnosti. Príručka CIP EQUAL definuje nasledovné zásady úspešnej inovácie:

- definovanie cieľa,
- naplánovanie aktivít, tak aby viedli k splneniu stanovených cieľov,
- spoluprácu („teamwork“),
- monitorovanie výsledkov,
- komunikáciu,
- šťastie a správne načasovanie (www.equalcr.cz).

Kline a Rosenberg (1986) charakterizujú inovačný proces ako súbor aktivít silne poprepájaných medzi sebou. Výstup každej etapy môže byť vstupom inej etapy. Inovačný proces určuje viacero ciest smerujúcich k inováciám. Uvedený obrázok zobrazuje toky v modeloch inovačných procesov.

Obr. 2

[Modely inovačných procesov]

Zdroj: Kline, Rosenberg (1986)

V inovačnom prostredí, v ktorom prebieha inovačný proces majú dôležitú úlohu inovačné centrá. Inovačné centrá vytvárajú priestor a podmienky pre prenos poznatkov vedy a výskumu do praxe, vychovávanie podnikateľov čím vytvárajú podmienky pre rast a rozvoj regiónov. Úlohou inovačných centier je vytváranie priestoru pre účinný a rýchly transfer vedeckovýskumných poznatkov do hospodárskej sféry smerom k rodiačim sa malým, stredným a predovšetkým inovačným podnikateľom, vytvárať podmienky pre výchovu týchto podnikateľov. V záujme týchto úloh inovačné centrá vytvárajú informačnú databázu o dosahovaných výsledkoch vedy a výskumu, o potrebách trhu, budujú účelnú infraštruktúru (dopravné, poštové, finančné, technicko-administratívne, hotelové, športové a kultúrne služby atď.). Sú vybavené kvalifikovaným personálom, majú trvalé kontakty s vysokými školami a ostatnými vedecko-výskumnými inštitúciami a bankami, podnikateľskými subjektami a asociáciami, orgánmi štátnej správy, obchodnými komorami a sponzormi (Čajka, 2006).

1.1.1 Regionálna inovačná politika

Uplatňovanie inovačnej politiky na regionálnej úrovni môže mať iný výsledok v závislosti od rôznych typov regiónov. Stupeň autonómie a politickej moci, ktorou jednotlivé regióny disponujú je rôznorodý a závisí od štruktúry národnej vlády. Regióny s vlastným politickým systémom, rozhodovacími právomocami a schopnosťou legitímne presadzovať „regionálne záujmy“ majú možnosť získať oveľa viac, ako regióny s nižším stupňom samostatnosti (Keating, 1998).

Regionálna inovačná politika sa v regiónoch často stretáva s nízkou inovačnou kapacitou a na chýbajúce kooperačné mechanizmy, prepájajúce ponuku a dopyt a nie veľmi vhodné

podmienky na využívanie synergických efektov. Cieľom regionálnej inovačnej politiky je práve preto prekonať defragmentovanosť inovačného systému do podoby sietí a klastrov so silnými väzbami, ktoré podporujú tvorbu inovácií v zaostávajúcich regiónoch, čo je mnohých prípadoch veľmi náročné. Pre inovácie je kľúčová regionálna úroveň z toho dôvodu, že pre inovácie je sieťovanie a priestorová blízkosť rozhodujúca (Kolektív autorov, 2009).

Todtling a Trippl rozlišujú tri typy regiónov, z ktorých každý z nich má inú inovačnú politiku:

- metropolitné regióny,
- staré priemyselné regióny a
- periférne regióny.

Inovatívna politika metropolitných regiónov by mala byť zameraná na zlepšenie ich integrácie a pozície globálnej ekonomiky. Zároveň by sa mali orientovať na posilnenie väzieb medzi firmami navzájom a medzi výskumom a podnikaním. Okrem toho by malo podporovať zakladanie nových podnikov a radikálnych inovácií v odvetviach, ktoré sú silne podporované výskumom. Druhou skupinou sú staré priemyselné regióny. Ich inovačná politika by mala vychádzať z podpory nových trajektórií a stimulácie produktových a procesných inovácií pre nové trhy. Nástrojom používaným na dosiahnutie cieľov tejto politiky je prilákanie priamych zahraničných investícií, podpora transformácie sieťovej štruktúry a podpora rizikových investícií. Treťou skupinou sú periférne regióny, ktoré sú často charakteristické vysokým podielom vidieckeho obyvateľstva a orientáciou na poľnohospodárstvo. Prioritnou oblasťou inovačnej politiky týchto regiónov je učenie, ktoré je potrebné na dosiahnutie organizačnej a technologickej premeny. Konkrétne ide o podporu zmeny správania, stimulácia inovačných postojov, podpora potenciálnych klastrov a orientácia na inovácie v know-tech sektorech (Todtling, Trippl, 2008).

1.1.2 Regionálna inovačná stratégia

Regionálna inovačná stratégia je v najvšeobecnejšej rovine výstupným dokumentom na základe, ktorého regióny ovplyvňujú a určujú inovačné prostredie. Ide o metódu vytvorenú Európskou úniou. Cieľom je stanoviť vhodnú stratégiu pre zlepšenie inovácií a ich efektívnu aplikáciu v praxi. Regionálna inovačná stratégia je zároveň podkladom pre čerpanie finančných prostriedkov z fondov Európskej únie. Projekty regionálnej inovačnej stratégie zvyšujú

konkurencieschopnosť regiónov, zlepšujú podnikateľské prostredie, vplyvajú na rast zamestnanosti a pôsobia na kvalitu života obyvateľov.

Pri príprave a realizácii projektov regionálnej inovačnej stratégie jednotlivé regióny vzájomne spolupracujú a vymieňajú si dôležité informácie v oblasti inovácií. Účelom tohoto strategického dokumentu je analyzovať zdroje prostredia, využívať existujúce inovačné kapacity, tvoriť a rozširovať už existujúce zdroje inovácií a rozvoja regiónov (www.innovating-regions.org).

Regionálny inovačný systém (RIS) označuje súbor elementov a vzťahov, ktoré sa objavujú v sledovanom geografickom priestore a vyjadrujú vzťah medzi výrobným systémom, ekonomickými a sociálnymi aktérmi a priemyselnou kultúrou, ktoré generujú lokalizované dynamické procesy kolektívneho učenia sa zmierňovaním neurčitosti mechanizmu inovačnými procesmi (Čajka, 2006).

Regionálne inovačné systémy je nutné:

- študovať v súvislosti s historicky vzniknutou sociálno-ekonomickou špecializáciou regiónov,
- chápať priestorovo, to znamená priestor chápať nielen ako vzdialenosť medzi jednotlivými subjektami, ale ako sociálno-ekonomickú kategóriu, ktorej obraz sa tvoril historicky formovanými ekonomickými, sociálnymi a inštitucionálnymi štruktúrami,
- vnímať ako inovatívne prostredie, ktoré vzniká resp. vzniklo spolupôsobením:
 - externých faktorov, ktoré vytvárajú podmienky regionálneho prostredia pre inovačné správanie subjektov,
 - vnútorných faktorov, t. j. charakterom subjektov a ich strategickým správaním (inovačné, imitačné a pod.) (Čajka, 2006).

Vznik inovačných systémov je v jednotlivých regiónoch závislý od formovania inovačných procesov, ktoré ovplyvňujú:

- inovačné vstupy (zamestnanci R&D¹, výdavky na R&D, technický personál, vysokokvalifikovaná pracovná sila, vzdelávacie a výskumné pracoviská a pod.)

¹R&D - Research and Development

-
- inovačné výstupy (vo forme výrobných inovácií, procesných inovácií vo výrobe, administratíve a ďalšom spoločenskom živote),
 - štruktúry subjektov a ich sektorová príslušnosť,
 - fungujúci inštitucionálny rámec (technologická, inovačná a priemyselná, poľnohospodárska, finančná, regionálna a ďalšia politika).

Celková koncepcia systému inovácií v regióne závisí z analýzy inovačnej ponuky a dopytu. Ponukovú stranu tvoria faktory, ktoré sú súčasťou tvorby poznatkovej bázy (inovačný potenciál regiónu).

Aktéri, ktorí uskutočňujú inovácie v regióne vystupujú na dvoch úrovniach:

- inštitucionálnej úrovni (inštitúcie, univerzity, podnikateľské asociácie, rozvojové agentúry),
- operačnej úrovni (obslužná úroveň – výskumné inštitúcie, dodávatelia podnikateľských služieb a špecializované centrá technologického transferu)(Čajka, 2006).

Projekty regionálnej inovačnej stratégie poskytujú regiónom zaujímavý a overený prístup k podpore inovácií a medzi základné kroky patria:

- podnety k regionálnej spolupráce,
- priame zapojenie relevantných organizácií do formujúcej sa inovačnej politiky,
- potreba analýzy regionálneho inovačného prostredia,
- výber prioritných inovačných podpôr,
- rozvoj akčných plánov a pilotných projektov (www.innovating-regions.org).

Dôležitou súčasťou pri tvorbe regionálnej inovačnej stratégie je regionálna inovačná politika. Jej cieľom je hľadať nové spôsoby a formy využívania zdrojov prostredia, aktivizovať inovačné kapacity a tým prispieť k dlhodobej prosperite regiónu a celej krajiny.

Pre potreby regionálnej inovačnej politiky býva presadzovaná regionálna inovačná politika, ktorá je spájaná s využívaním rôznych inovačných stratégií. Tento prístup vychádza z potrieb

štrukturálnych zmien a tiež zohľadňovaním špecifických črt jednotlivých regiónov (Mahdjoubi, 2010).

Na začiatku roku 1994 Európska komisia zaviedla pojem Regionálny technologický plán, ktorý bol neskôr premenovaný na Regionálnu inovačnú stratégiu (RIS). Tento názov bol zavedený za účelom experimentu s metódami pre rozvoj regionálnej politiky v oblasti inovácií. Európska komisia si bola vedomá skutočnosti, že okrem prítomnosti a dostupnosti technologického knowhow je rovnako dôležité aj podnikateľské prostredie a úroveň spolupráce medzi sociálno-ekonomickými subjektami v regióne, ako aj spolupráca v oblasti technologického vývoja a inovácií. Z tohoto dôvodu Európska komisia stanovila dva všeobecné ciele RIS, pričom prvý z nich spočíva v rozvoji inovačných stratégií jednotlivých regiónov a druhý cieľ je zameraný na tvorbu rámca inovačných stratégií v záujme regiónov a Európskeho spoločenstva, tak aby bola účinnosť regionálnej politiky čo najväčšia. Regionálna inovačná stratégia má v prvom rade za úlohu podporovať tvorbu inovácií na regionálnej úrovni, pričom ma zároveň pomôcť zlepšiť konkurencieschopnosť daného regiónu na úrovni makroekonomickej (Mahdjoubi, 2010).

Regionálna inovačná stratégia nadväzuje na národnú inovačnú stratégiu, pričom sú oveľa viac rešpektované špecifiká regiónu v rozvoji inovácií. Na rozdiel od výskumnej politiky sa inovačná stratégia zameriava predovšetkým na tvorbu a rozvoj podmienok pre inovačný proces a infraštruktúru. Cieľom teda nie je rozvoj vedy, ako takej, poprípade rozvoj poznania a odbornej prípravy pracovníkov výskumu a vývoja. Regionálne inovačné stratégie sú predovšetkým zamerané na plnenie cieľov, medzi ktoré patrí finančná podpora inovačných projektov MSP, podpora spoločného výskumu a vývoja, rozvoj inovačnej infraštruktúry a prenos výsledkov výskumu a vývoja do konečnej praxe (Víturka, 2007).

Tvorba regionálnej inovačnej stratégie je založená na spolupráci projektového tímu. Ten býva spravidla koordinovaný a iniciovaný krajskými orgánmi, pričom hlavnými partnermi sú predovšetkým regionálna hospodárska komisia, agentúra regionálneho rozvoja, regionálne inovačné centrum, univerzitná základňa a zástupcovia inovačných podnikov. Rada kraja schvaľuje zámer spracovať inovačnú stratégiu a členom projektového tímu je predstavená metodika tvorby regionálnej inovačnej stratégie (ARR – Agentúra regionálneho rozvoja, 2009).

Tvorba inovačnej stratégie začína dialógom regionálnych aktérov inovačného procesu. Druhým krokom je priame zapojenie všetkých príslušných organizácií podieľajúcich sa na

inovačnej politike. Potom je potrebné analyzovať potreby inovačných aktérov a ich kapacitu, ďalej stanoviť priority pre podporu inovácií a konečným piatým krokom je vypracovanie akčných plánov, poprípade pilotných projektov. Táto metodika je v európskych regiónoch často používaným postupom. Podľa Európskej komisie ju využilo viac ako 150 regiónov krajín Európskej únie (www.innovatingregions.org).

Regionálna inovačná stratégia by mala byť konsenzuálnym plánom ako zabezpečiť základné predpoklady a podmienky pre rozvoj znalostnej spoločnosti. Účelom nie je podporovať len dielčie inovačné projekty komerčného charakteru, ale celkovo prispieť k odstráneniu prekážok hospodárskeho rastu a rozvoja v regióne. Cieľom je vytvorenie regionálneho inovačného systému, ktorého podstatou bude podnikateľské prostredie orientované na podporu výskumu a vývoja a na neho nadväzujúce inovačné podnikanie. Regionálny inovačný systém (RIS) zahŕňa niekoľko odvetví regionálnej ekonomiky, v ktorých spolupracujú firmy a znalostné organizácie (Sabadka, 2009).

1.2 Prírodný zdroj ako determinant regionálneho rozvoja

Prírodné zdroje predstavujú prírodniny a hmoty biotickej a abiotickej povahy. Ľudstvo ich využíva na uspokojovanie svojich potrieb (výrobu v jednoduchej i rozšírenej reprodukcii) (Hronec, 2000).

Definíciu pojmu prírodné zdroje nájdeme aj v zákone č. 17/1991 o životnom prostredí. Podľa zákona sú prírodné zdroje tie časti živej alebo neživej prírody, ktoré človek využíva alebo môže využívať na uspokojovanie svojich potrieb.

Podľa Drdoša (1992) je prírodný zdroj určitý prvok prostredia s úžitkovou hodnotou, ktorá predstavuje pre človeka možnosť využitia. Môže sa jednať o látky, energie a procesy (nerastná surovina, vodná energia a pod.). Zdroje sa vo všeobecnosti delia na neobnoviteľné, ktoré sú vyčerpatel'né v čase (napr. fosílna palivá) a obnoviteľné, ktoré sa v čase znovu opakujú a obnovujú. Obnoviteľné zdroje potom môžeme ešte rozdeliť na zdroje neovplyvniteľné (napr. solárna energia) a ovplyvniteľné (napr. pôda) činnosti človeka. Rozsah využitia prírodných zdrojov je daný socioekonomickými zákonitosťami každej spoločnosti.

Fehér (2006) uvádza, že prírodný zdroj je iba ten, ktorý pri svojom vzniku nebol priamo ovplyvnený činnosťou človeka, pričom sú aj iné zdroje, ktoré človek využíva

(recykované, druhotné suroviny). Prírodné zdroje sú prameňom (poskytovateľom) niečoho, preto môžeme povedať, že prírodné zdroje sú prírodou poskytované suroviny.

Prírodné podmienky sú základnými danosťami každej krajiny. Medzi základné zložky životného prostredia, teda medzi základné prírodné podmienky patrí pôda, voda, ovzdušie, ale aj horniny, rastlinstvo a živočíšstvo (Hronec, 2000).

Diplomová práca sa zameriava na vodu, ako prírodný zdroj, ktorý ovplyvňuje a určuje možnosti regionálneho rozvoja. Pre účely diplomovej práce nasledujúce riadky charakterizujú vodu ako prírodný zdroj.

Voda je jedným zo základných prírodných zdrojov, ktorý tvorí dôležitú zložku životného prostredia a slúži na zabezpečenie hospodárskych a ostatných celospoločenských potrieb (Zákon č. 238/1995 Sb. o vodách).

Hydrologické zdroje možno zaradiť medzi významné strategické a obnoviteľné prírodné zdroje. Z hľadiska výskytu sú nepravidelne rozložené ako povrchové, tak aj podzemné vody. Ich zásoby sa tvoria zo zrážkovej vody a z celkového kolobehu vody v krajine. Z toho však je iba časť využiteľná pre človeka a jeho aktivity. Využívanie vodných zdrojov sa stalo nevyhnutnou súčasťou každého odvetvia (Lapin, Hrnčiarová, 2001).

Prírodné podmienky sa v priestore vzájomne dopĺňajú a tým vytvárajú predpoklady na ekonomicko – sociálne využitie priestoru. Kvantita i kvalita základných zložiek prírodného prostredia a ich miera spolupôsobenia je v každom regióne diferencovaná a preto sa v priestore vytvárajú predpoklady na vznik regionálnych disparít (Hronec, 2000).

Prírodné výrobné podmienky a spoločensko – ekonomické výrobné podmienky vzájomne na seba pôsobia, dopĺňajú sa tvoria tak jeden celok, v ktorom podnikateľské subjekty môžu uskutočňovať svoje produkčné zámery. Prírodné podmienky sú determinované prírodnými procesmi a vytvárané samotnou prírodou. Rôznorodosť prírodných podmienok v jednotlivých regiónoch vyplýva predovšetkým z rozdielnych klimatických, pôdnych geografických, či vodných podmienok. Tieto sú veľmi významným diferenčným činiteľom a lokalizačným faktorom v procese etablovania sa a následnej realizácie poľnohospodárskych činností v jednotlivých regiónoch (Zoborský, 2001).

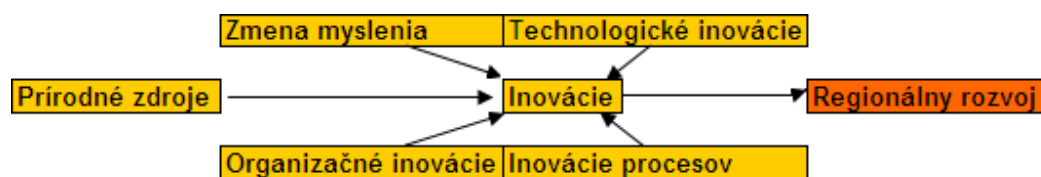
Prírodné zdroje, ich množstvo a kvalita ovplyvňujú lokalizáciu podnikateľských a investičných aktivít. Zároveň určujú základňu pre inovačné mechanizmy a stimuly pre

regionálne inovačné stratégie a regionálny rozvoj. Dôležitou súčasťou stanovenia regionálnej inovačnej stratégie je zhodnotenie prírodných zdrojov a ich možnosti využívania.

Uvedený obrázok zobrazuje vplyv prírodných zdrojov a s ňou spojenú aplikáciu inovácií na regionálny rozvoj.

Obr. 3

[Prírodné zdroje, inovácie a regionálny rozvoj]

Zdroj: Vlastné spracovanie

1.3 Využitie prírodných zdrojov (vodné zdroje) pre vodné diela

Nasledujúca časť charakterizuje vodné dielo pre účely diplomovej práce, ktorá sa bude zaoberať plánovaným projektom vodného diela Hlohovec-Sereď.

Vodné dielo je stavebné a strojové zariadenie, ktoré slúži na využitie vodnej energie. Obsahuje zariadenie na prívod vody k turbíne, turbínu a zariadenie na odvod vody do riečišťa. Podľa veľkosti spádu rozlišujeme nízkotlakové, strednotlakové a vysokotlakové vodné dielo (Doleček a kol., 1979).

Zákon č. 364/2004 Z. z. o vodách presne nešpecifikuje vodné dielo. Zaoberá sa vodnými stavbami všeobecne. Naproti tomu v Českej republike vodné dielo presne konkretizuje Zákon č. 254/2001 Sb. o vodách (vodní zákon). Podľa tohto zákona je za vodné dielo považovaná stavba, ktorá slúži k akumulácii a zadržovaniu vôd, umelému usmerňovaniu odtokového režimu povrchových vôd, k ochrane a využívaniu vôd, k nakladaniu s vodami, ochrane pred škodlivými účinkami vôd, k úprave vodných pomerov a k iným sledovaným účelom tohto zákona.

Vodné diela sú podľa tohto zákona:

- priehrady, hrádze, vodné nádrže, splav, a nádrže
- stavby, ktorými sa upravujú, menia alebo zriaďujú vodné toky,

-
- stavby vodovodných radov a vodárenských objektov vrátane úprav vody, kanalizačných objektov, čističiek odpadových vôd, ako aj stavby k čisteniu odpadových vôd pred ich vypustením do kanalizácie,
 - stavby na ochranu pred povodňami,
 - stavby vo vodohospodárskych melioráciách, zavlažovacích a odvodňovacích pozemkoch,
 - stavby odkališť,
 - stavby slúžiacie k pozorovaniu stavu povrchových vôd alebo podzemných vôd,
 - studne,
 - stavby v hradení bystrín a strží, pokiaľ tento zákon nestanovuje inak,
 - iné stavby, ktoré sú potrebné pri využívaní vodných zdrojov.

Medzi vodné diela patrí aj vodná elektráreň. Hlavnými časťami vodného diela sú:

- zdrž,
- prívodný kanál,
- elektráreň,
- odpadový kanál.

Zdrž vznikne prehradením vodného toku. Zhromažďuje vodu z rieky na jej následné energetické využitie na vodnej elektrárni. *Prívodný kanál* zabezpečuje prítok vody k vodným turbínam, sústreďuje hydraulický spád a zároveň môže slúžiť ako plavebná dráha. Prívod vody pozostáva z tokov, ktoré sú vybavené hrablicami, hradlicami a rýchlouzáverom. *Odpadový kanál* odvádza využitú vodu do plavebnej komory naspäť do rieky. Je súčasťou plavebnej dráhy (Deconta, 2010).

1.3.1 Triedenie vodných elektrární

Vodné elektrárne sa rozdeľujú podľa ich výkonu do nasledujúcich kategórií:

- malé vodné elektrárne s výkonom do 10 MW,
- veľké vodné elektrárne s výkonom nad 10 MW.

Podľa dosahovaného spádu a spôsobu energetického využitia vodného toku sú rozdeľované nasledovne:

- prečerpávacie vodné elektrárne², ktoré pozostávajú z dvoch nádrží a na čerpanie energie sa využíva lacnejšia nočná energia z tepelných elektrární, účinnosť prečerpávacieho cyklu dosahuje až 80 %,
- prietokové vodné elektrárne³ sa stavajú na riekach s malým spádom,
- akumulčné vodné elektrárne sa stavajú na riekach, ktoré tečú v dolinách a údoliach,
- derivačné vodné elektrárne sú postavené v derivačnom kanáli, ktorý je prevažne paralelný s pôvodným korytom rieky,
- kombinované vodné elektrárne, ktoré účelovo kombinujú niektoré prvky vyššie spomenutých vodných elektrární (Deconta, 2010).

² na Slovensku je takýmto typom vodnej elektrárne Liptovská Mara

³ príkladom prietokovej vodnej elektrárne je vodné dielo Gabčíkovo

2 Ciel' práce

Ciel'om diplomovej práce je identifikácia determinantov využitia prírodného zdroja v rámci inovačných procesoch na príklade Trnavského kraja. Podmienkou dosiahnutia cieľa je analýza inovačnej stratégie tohto kraja a identifikácia jej opatrení eliminujúcich bariéry pri implementácii využitia prírodného zdroja

Pred dosiahnutie cieľa sme si stanovili tieto parciálne ciele:

- analýza a syntéza Regionálnej inovačnej stratégie Trnavského samosprávneho kraja,
- analýza dôsledku vybraného prírodného zdroja na rozvoj inovácií v sledovanom regióne,
- analýza plánovaného projektu Vodného diela Sereď-Hlohovec, účel projektu a možné vplyvy na inovačné prostredie Trnavského samosprávneho kraja.
- určenie determinantov prírodného zdroja pre využitie v inovačnej stratégii kraja prostredníctvom SWOT analýzy.

Diplomová práca analyzuje dve oblasti výskumu: Súčasnú regionálnu inovačnú stratégiu, jej ciele a zámery. Ďalším zámerom diplomovej práce je komparácia vybraných a skúmaných oblastí v rámci SWOT analýzy. SWOT analýza sleduje silné stránky a nedostatky Regionálnej inovačnej stratégie Trnavského samosprávneho kraja, možnosti a perspektívy využívania vodnej energie a prínosy pre rozvoj inovácií a regionálnej inovačnej stratégie.

3 Metodika práce

3.1 Materiál a metódy práce

Vychádzajúc zo stanovených cieľov diplomovej práce v tejto časti charakterizujeme základnú metodiku práce, ktorá bola použitá pri jej riešení. Uvedieme konkrétne oblasti skúmania, postupy a metódy získavania údajov, ako aj spôsob získavania informácií pre účely analýzy, syntézy a komparácie. Záujmovými oblasťami skúmania diplomovej práce je súčasná Regionálna inovačná stratégia Trnavského samosprávneho kraja. Jadrom výskumu je jej súčasné zameranie a ciele, ako aj špecifické oblasti, ktoré sa venujú podpore v oblasti inovácií a životného prostredia, resp. podpory využívania prírodných zdrojov za účelom inovácií a ich inovatívneho prínosu. Druhou oblasťou analýzy je plánovaný projekt Vodného diela Sereď-Hlohovec. Cieľom skúmania je určenie možností využívania a prínosov prostredníctvom dotazníkov, ktoré boli sprostredkované aktérom regionálneho rozvoja v Trnavskom samosprávnom kraji.

Sekundárne zdroje:

Sekundárnymi zdrojmi využitými v diplomovej práci sú literárne diela zamerané na vymedzenie pojmov akými sú regionálny rozvoj, inovácie, regionálna inovačná stratégia, prírodné zdroje a vodné dielo. Zdroje sekundárnych údajov, ktoré boli v diplomovej práci použité poskytujú informácie o sledovanom území Trnavského regiónu a jeho regionálnej inovačnej stratégie. Spracované boli informácie z Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja (2009) a Regionálnej inovačnej stratégie TTSK (2005). Ostatné sekundárne údaje sme čerpali z internetových zdrojov, ktoré špecifikovali projekt Vodného diela Sereď-Hlohovec.

Primárne zdroje:

Metódy, ktoré boli pri spracovaní diplomovej práce použité pozostávali z dvoch na seba nadväzujúcich druhov. Prvým bola dotazníková forma výskumu. V práci boli použité dva dotazníky, oba vypracované rovnakým spôsobom. Prvý dotazník nám sprostredkoval informácie o názoroch a vedomostiach aktérov regionálneho rozvoja na Regionálnu inovačnú stratégiu Trnavského samosprávneho kraja. Druhý dotazník zaznamenával údaje o plánovanom projekte Vodného diela Sereď-Hlohovec z pohľadu tých istých respondentov, ako v prvom dotazníku.

Druhým prostriedkom spracovania analýzy a syntézy diplomovej práce bolo vytvorenie a komparácia Swot analýz. Swot analýzy vyplývajú z dotazníkového výskumu a stanovujú silné a slabé stránky, príležitosti a ohrozenia cieľových skupín diplomovej práce, ktorými sú Regionálna inovačná stratégia Trnavského samosprávneho kraja a využívanie prírodného zdroja rieky Váh prostredníctvom plánovaného projektu Vodného diela Sereď-Hlohovec. Určujú determinanty využitia tohto prírodného zdroja v inovačnej stratégii.

Teoretické metódy použité v práci:

- metódy analýzy a syntézy – všeobecné logické metódy sa používajú pri získavaní informácií o riešenej problematike a spracovaní výsledkov zo sekundárnych zdrojov. Analýza je chápaná ako rozklad celku na jeho zložky, ktorý smeruje k relatívne najjednoduchším zložkám, syntéza spočíva v spájaní častí do celku. Tieto metódy boli použité pri analýze vodného diela a inovačnej stratégie.
- metóda dedukcie – vedecká metóda používaná pri formulovaní zámerov, najmä získaných primárnymi údajmi. Dedukcia je chápaná ako postup od všeobecného k jednotlivému, pri ktorom sa na základe tvrdení, ktoré sa považujú za správne, logicky vyvodzuje pravdivý záver. Táto metóda sa využila v časti venovanej zostaveniu SWOT analýzy a určeniu jednotlivých determinantov SWOT analýzy so zameraním na inováciu prostredníctvom vodného diela.

Vyhodnotenie dotazníka je v práci rozdelené do troch častí:

- údaje o respondentoch,
- determinanty pri zavádzaní inovácií,
- ohodnotenie determinantov-faktorov vplyvujúcich na využitie prírodného zdroja

Odpovede respondentov na otázky sú spracované v prehľadných tabuľkách.

V rámci výskumu odpovede poslancov a starostov reprezentujú súbor odpovedí, ktoré je možné priamo využiť v rozhodovacom procese. Pri tvorbe práce som použila program MS Word a program Internet Explorer, grafy a tabuľky boli spracované v programe MS Excel.

3.2 Charakteristika Trnavského regiónu

3.2.1 Geograficko-prírodná štruktúra regiónu

Nasledujúca časť diplomovej práce sa zameriava na geografické vymedzenie sledovaného regiónu, priblíženie prírodného potenciálu zo zreteľom na vodné zdroje. V súvislosti s vodnými zdrojmi sa budeme venovať potenciálu vodnej energie využiteľnej pre výstavbu vodných diel a elektrární. V rámci charakteristiky Trnavského regiónu priblížime Regionálnu inovačnú stratégiu.

Poloha regiónu

Trnavský samosprávny kraj sa nachádza v západnej časti Slovenska. Administratívne ho tvorí 7 okresov: Dunajská Streda, Galanta, Hlohovec, Piešťany, Senica, Skalica a Trnava.

Svojou rozlohou 4 148 km² (8,5% z rozlohy SR) obsadzuje predposledné miesto v rámci krajov SR. Najväčším okresom kraja je Dunajská Streda s rozlohou 1 075 km², najmenší je okres Hlohovec s rozlohou 267 km². Ostatné okresy sú o rozlohe: Galanta 642 km², Piešťany 381 km², Senica 684 km², Skalica 357 km² a Trnava 741 km².

Trnavský samosprávny kraj leží takmer v geografickom strede Európy a hraničí s tromi štátmi: s Českou republikou, Rakúskom a Maďarskom, čo vytvára priaznivé predpoklady pre rozvoj cezhraničnej spolupráce. Hraničným tokom s Českou republikou a Rakúskom je rieka Morava. Na juhu je hraničnou riekou s Maďarskom rieka Dunaj. Z geografického hľadiska je Trnavský samosprávny kraj veľmi pestrý. Z povrchových celkov najväčšiu plochu zaberá Podunajská nížina na juhu a Záhorská nížina na severe. Oddelené sú pásmom kryhového pohoria Malé Karpaty s najvyšším vrchom Záruby – 768 m n. m. Pestrý reliéf ovplyvňuje aj klímu, ktorá je najsuchšia a najteplejšia v južných oblastiach Podunajskej nížiny a najchladnejšia v oblasti Malých Karpát. Záhorská nížina sa delí na dva krajinné celky – Borská nížina a Chvojnická pahorkatina. Chvojnická pahorkatina na severovýchode hraničí s Bielymi Karpatmi, na východe s Myjavskou pahorkatinou, na juhu a západe s Borskou nížinou. V severovýchodnej časti zasahuje do územia Trnavského kraja výbežok Považského Inovca (Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Trnavského samosprávneho kraja, 2009).

Nižšie uvedená mapa rozdeľuje Slovenskú republiku na celky, ktorými sú samosprávne kraje. Bledomodrá farba označuje Trnavský samosprávny kraj a červená jednotlivé okresné mestá. Konkrétne sa v Trnavskom samosprávnom kraji nachádza šesť okresných miest.

Obr. 4

[Slovenská republika]

Zdroj: www.uniamiest.sk, 2011

Nerastné suroviny

Nerastné bohatstvo regiónu je zastúpené na severozápade ropou a zemným plynom. V ostatných častiach regiónu ložiskami tehliarskych surovín, vápencov, dolomitov, sklárskych a zlievarenských pieskov a štrkopieskov, lignitu. Ich využívanie má prevažne miestny význam pretože zásoby týchto surovín sa na území kraja nevyskytujú v takom rozsahu, aby mohli podstatnou mierou ovplyvniť jeho ekonomický rozvoj. Z nerudných surovín sa vyskytujú vysokopercenčný vápenec, dolomit, zlievarenské piesky, stavebný kameň, štrkopiesky a piesky a tehliarska surovina. Najväčší výskyt dolomitov je na území okresu Piešťany, viatych pieskov v okrese Senica. Surovinová báza stavebného kameňa sa koncentruje najmä do oblasti Malých Karpát v okresoch Trnava, Senica a Piešťany. Všetky ložiská stavebného kameňa sa nachádzajú v CHKO Malé Karpaty. Významné zásoby štrkopieskov na báze riečnych náplavov Váhu a Dunaja sú v okrese Dunajská Streda a Hlohovec. Spraše a sprašové hliny vyskytujúce sa v okrese Trnava

a Senica poskytujú vhodnú surovinovú bázu pre tehliarsku výrobu (Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Trnavského samosprávneho kraja, 2009).

Vodné zdroje

Vodné pomery Trnavského kraja sú bohaté. Trnavský región odvodňujú významné vodné toky Dunaj, Malý Dunaj, Váh, Dudváh, Čierna Voda, Myjava, Morava, Chvojnica a rad ďalších menších tokov. V nížinných častiach kraja pozdĺž ohradzovaných tokov sa vyskytujú vnútorné vody. Sú to oblasti Žitného ostrova, údolnej nivy Moravy a pravej strany Váhu. Medzi väčšie vodné nádrže kraja patrí Vodné dielo Gabčíkovo a Kráľová, Sĺňava, Suchá nad Parnou, Čerenec, Boleráz, Horné Orešany, Buková a Kunov. Vodné plochy podľa údajov ŠÚ z roku 2007 pokrývajú 14 712 ha (3,55%) z celkovej rozlohy kraja. Najväčšiu rozlohu vodných plôch má okres Dunajská Streda 7 187 ha (6,69%) a najmenšiu Hlohovec 682 ha (2,55%) (Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Trnavského samosprávneho kraja).

V diplomovej práci sa zameriame na vodný potenciál a možnosti využívania vodného zdroja v okrese Sereď a Hlohovec, ktoré sú záujmovým objektom pre realizáciu plánovaného projektu Vodného diela Sereď – Hlohovec (Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Trnavského samosprávneho kraja, 2009).

Tab. 1

[Výmera vodných plôch v jednotlivých okresných mestách Trnavského regiónu]

Okres	Celková výmera územia	Vodné plochy	Percentuálne zastúpenie vodných plôch na celkovú rozlohu (v %)
Dunajská Streda	1 074 589 421	71 877 721	6,69
Galanta	641 743 139	25 642 012	4
Hlohovec	267 165 029	6 821 091	2,55
Piešťany	381 124 948	10 514 111	2,76
Senica	683 599 547	12 865 945	1,88
Skalica	357 143 370	8 962 490	2,51
Trnava	741 321 041	10 442 800	1,41
Spolu za okresy	4 146 686 495	147 126 170	3,55

Zdroj: Vlastné spracovanie (Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Trnavského samosprávneho kraja, 2009).

Chránené oblasti

Na území kraja sa nachádza sieť chránených území: štyri chránené krajinné oblasti Dunajské Luhy, Biele Karpaty, Malé Karpaty a Záhorie, 8 národných prírodných rezervácií, 23 prírodných rezervácií, 25 chránených areálov, 20 prírodných pamiatok a jedna národná prírodná pamiatka - jaskyňa Driny. Za celú oblasť pôsobnosti štátnej správy ochrany prírody a krajiny na území Trnavského kraja je to spolu 78 maloplošných chránených území, z toho 13 chránených parkov. Najrozsiahlejšia je chránená krajinná oblasť Malé Karpaty. Významné sú aj prírodné rezervácie v okrese Dunajská Streda, a to Ostrov orliaka morského, Čičovské mŕtve rameno, Klátovské rameno a z dôvodu výskytu kvalitných zdrojov podzemných vôd i oblasť Žitného ostrova (Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Trnavského samosprávneho kraja, 2009).

4 Výsledky

4.1 Regionálna inovačná stratégia Trnavského samosprávneho kraja

4.1.1 Základná charakteristika RIS TTSK

Strategický dokument RIS Trnava slúži ako nástroj a základ na čerpanie finančných prostriedkov z fondov EÚ pre rozvojové aktivity. RIS hodnotí a navrhuje možnosti využitia potenciálu v sledovanej oblasti pre rozvoj inovácií.

Projekt RIS Trnava sa riadi rámcovou metodikou, ktorá je daná Európskou komisiou (EK). Člení sa na 3 etapy v celkovej dĺžke 32 mesiacov. Jeho skladba je rozdelená na 8 pracovných balíkov tzv. workpackage.

Základnými cieľmi tohto dôležitého dokumentu je zvýšenie počtu inovácií v regióne, zlepšenie kvalifikovanosti pracovnej sily, zvýšenie konkurencieschopnosti regiónu a zníženie nezamestnanosti. Cieľom je návrh stratégie regionálneho inovačného rozvoja trnavského kraja na obdobie nasledujúcich 10 – 15 rokov. Projekt je realizovaný v spolupráci s Trnavským samosprávnym krajom s podporou ďalších verejných aj súkromných aktérov.

Regionálna inovačná stratégia Trnava je súčasťou siete „Innovating Regions in Europe“, ktorá slúži ako spoločná platforma pre regióny EÚ na podporu a výmenu informácií, znalostí a skúseností v oblasti regionálnych inovačných stratégií a politik. Projekt Regionálnej inovačnej stratégie Trnava je kodifikovaný v rámci 6. rámcového programu Európskej únie pre výskum a technologický pokrok.

Presný názov tohto dokumentu je Rozvoj a implementácia Regionálnej inovačnej stratégie Trnavského samosprávneho kraja. Projekt RIS sa člení na tri realizačné fázy, konkrétne na definičnú fázu (od 1.6. 2005 – 31. 5. 2006), analytickú fázu (1. 6. 2006 – 31. 5. 2007) a implementačnú fázu (1. 6. 2007 – 31. 12. 2008).

Definičná fáza sa sústreďuje na základné charakteristiky regiónu akými si poloha, prírodné zdroje, vodné zdroje, nerastné suroviny a chránené územia.

Analytická časť dokumentu mapuje inovačný potenciál Trnavského samosprávneho kraja, prostredníctvom ekonomických, prírodných, podnikateľských kapacít a hodnotením ukazovateľov ekonomickej a sociálnej výkonnosti regiónu. Súčasťou je hodnotenie ponuky a dopytu. Implementačná fáza určuje vízie a priority, ktoré chce v sledovanom regióne dosiahnuť.

Zároveň sa konkrétne zaoberá rozoberaním jednotlivých priorít, definovaním cieľových skupín a technologickými oblasťami a aktivitami na dosiahnutie priorít (Regionálna inovačná stratégia Trnavského samosprávneho kraja, 2005).

Nasledujúca tabuľka reprezentuje regionálnu inovačnú stratégiu Trnavského kraja, jej ciele, aktivity projektu a očakávané výstupy. Všeobecným zámerom tejto stratégie je vytvorenie priaznivého prostredia pre inovácie a podnikanie, s cieľom zvýšiť udržateľný ekonomický rast v regióne a zlepšiť jeho životnú úroveň.

Tab. 2

[Regionálna inovačná stratégia TTSK]

Ciele projektu
Propagácia aktivít projektu RIS a všeobecne inovácií ako strategických priorít regionálneho rozvoja
Identifikácia potrieb regionálnych firiem a ponuky inovačnej štruktúry
Zvýšenie úlohy verejného sektora v podpore inovácií
Podpora partnerstva verejného a súkromného sektora, transferu znalostí a technológií
Rast počtu inovatívnych projektov
Stanovenie implementačných opatrení, vytvorenie klastra firiem – dodávateľom pre automobilový priemysel
Uzatváranie spolupráce s regiónmi EÚ v oblasti inovácií a networkingu

↓

Aktivity projektu
Tvorba organizačnej štruktúry projektu a zriadenie Riadiaceho výboru projektu
Výber národných a medzinárodných expertov zapojených do implementačného projektu
Dosiahnutie regionálneho konsenzu
SWOT analýza regiónu
Analýza dopytu v regióne, identifikácia potrieb regionálnych firiem
Analýza ponuky inovačnej infraštruktúry v regióne
Definícia stratégie a strategického akčného plánu regiónu, vytvorenie monitorovacieho systému
Pilotný projekt - zriadenia klastra pôsobiaceho v automobilovom priemysle

Networking, nadviazanie spolupráce s partnerskými regiónmi
--

↓

Očakávané výstupy

Návrh strednodobej a dlhodobej regionálnej inovačnej stratégie TTSK

Identifikácia kľúčových regionálnych aktérov v oblasti inovácií a regionálneho rozvoja
--

Dosiahnutie regionálneho konsenzu vrátane priorít regionálnej inovačnej politiky
--

Formulácia strategického akčného plánu regiónu
--

Vytvorenie klastra automobilových firiem
--

Identifikácia kľúčových technologických sektorov v regióne do roku 2015

Vytvorenie podporných inovačných a finančných mechanizmov

Identifikácia nedostatkov ponuky inovačnej infraštruktúry podľa potrieb technologicky orientovaných firiem
--

Zvýšenie povedomia o regionálnom inovačnom rozvoji trnavského regiónu

Transfer skúseností a know-how v oblasti regionálneho rozvoja z vyspelých regiónov EÚ

Zdroj: Vlastné spracovanie (Regionálna inovačná stratégia, 2005).

4.1.2 Stratégia podpory inovácií

Regionálna inovačná stratégia TTSK stanovuje niekoľko stratégií a cieľov, ktoré majú byť zrealizované prostredníctvom opatrení a konkrétnych aktivít. Konkrétne priority boli stanovené počas implementačnej fázy projektu a majú oporu v ďalších implementačných projektoch a dokumentoch, ktoré sú súčasťou programov štrukturálnych fondov. Stanovené priority RIS TTSK sú zahrnuté v akčnom pláne projektu RIS TTSK a skladajú sa z opatrení a ich podopatrení, ktoré sú potrebné pre realizáciu konkrétnych cieľov. Jednotlivé podopatrenia sú rozdelené do aktivít, z ktorých budeme bližšie analyzovať len tie, ktoré sa venujú inovačnému využitiu zdrojov energie a obnoviteľným zdrojom energie. Priority sú rozdelené do dvoch skupín a to na priame opatrenia a horizontálne opatrenia. Priame opatrenia sa skladajú z troch skupín, horizontálne opatrenia z jednej skupiny.

Tab. 3

[Opatrenia Regionálnej inovačnej stratégie TTSK]

OPATRENIA RIS TTSK
Priame opatrenia 1
1. Rozvoj materiálnej a nemateriálnej inovačnej infraštruktúry
Materiálne infraštruktúra
Zakladanie a rozvoj inkubátorov
Zakladanie a rozvoj technologických parkov
Založenie regionálneho inovačného centra
Nemateriálna infraštruktúra - poradenstvo
Financovanie inovačných aktivít
Manažment inkubátorov
Transfer technológií
Ochrana práv duševného vlastníctva
Priame opatrenia 2
1. Zriaďovanie klastrov
Klaster automobilových dodávateľov
Kritická masa dodávateľov na západnom Slovensku
Financovanie
Štrukturálne fondy EÚ 2007 – 2013 a iné podporné programy EÚ
Národné a regionálne zdroje
Priorita v rámci projektu RIS Trnava
Pilotný projekt, inšpirácia pre vznik klastrov v iných sektoroch
2. Klastre v ďalších technologických odvetviach (možnosti)
Informačné a komunikačné technológie
Elektrotechnický priemysel
Energetický priemysel
Priemysel plastov
Nástrojárstvo
Priame opatrenia 3
1. Podpora výskumno-vývojových aktivít v nadnárodných spoločnostiach
Výskumné, vývojové a inovačné aktivity – motor ekonomického rozvoja regiónu
Počiatková fáza – stimulácia presunu VV aktivít nadnárodných spoločností do prevádzok lokalizovaných na území TTSK
Horizontálne opatrenia
1. Financovanie implementácie inovačnej stratégie
Prepojenie RIS na relevantné Operačné programy ŠF EÚ pre obdobie 2007 - 2013
Zohľadnenie „Inovačnej stratégie SR“
Využívanie národných, regionálnych a lokálnych finančných zdrojov
2. Interakcia výskumno-vývojovej sféry a priemyslu
Spolupráca s STU, SAV, výskumnými ústavmi, univerzitami a VŠ
Podpora medzinárodného transferu technológií
Podpora inovačných aktivít vo firmách

Zdroj: Vlastné spracovanie (Regionálna inovačná stratégia Trnavského samosprávneho kraja, 2005)

Podporou inovácií v oblasti energetickej využiteľnosti prírodných zdrojov sa zaoberajú následovné opatrenia a podopatrenia:

- Rozvoj inovačnej infraštruktúry (Opatrenie 4.1),
- Rozvoj materiálnej inovačnej infraštruktúry (Podopatrenie 4.1.2),
- Zriadenie a rozvoj klastra automobilových dodávateľov a podpora vzniku klastrov v relevantných oblastiach TTSK (Opatrenie 4.2).

Cieľom Opatrenia 4.1 *Rozvoj inovačnej infraštruktúry* je podpora vznikajúcich inovačných firiem, technologických centier a parkov prostredníctvom nástrojov pre alokáciu zahraničných technologických firiem v regióne. Zámerom a cieľom podopatrenia je vybudovať dostatočné priestorové kapacity pre zriaďovanie a činnosť inštitúcií v oblasti výskumu a inovácií v TTSK. Zameriava sa predovšetkým na technologické, inovačné a výskumno-vývojové centrá, inkubátory a technologické parky. Podopatrenie 4.1.2 sa vo svojich aktivitách bližšie nezaobera energetickým využitím zdrojov, avšak tieto možnosti sledujú ďalšie projekty, ktoré sú v nadväznosti na Regionálnu inovačnú stratégiu TTSK. Bližšou analýzou týchto projektov sa budeme zaoberať v ďalších častiach diplomovej práce. Aktivita 2.3 *Podpora vzniku klastrov v ostatných relevantných oblastiach* je súčasťou Opatrenia 4.2. Táto aktivita je zameraná na finančnú, metodickú a informačnú podporu klastrových iniciatív v rôznych technologických oblastiach s cieľom využiť inovačný potenciál regiónu. Pozornosť je venovaná predovšetkým v oblastiach, ktoré sú zastúpené v regióne a je možné očakávať ich ďalší rozvoj. V súčasnosti sa upriamuje pozornosť hlavne na informačné technológie, energetiku vrátane využitia energetických a obnoviteľných zdrojov, elektronický priemysel a biotechnológie. Vodné dielo Sereď-Hlohovec je súčasťou aktivity 4.2 a je v súlade s Regionálnou inovačnou stratégiou Trnavského samosprávneho kraja.

4.2 Projekt Vodné dielo Sered' – Hlohovec

4.2.1 Základná charakteristika projektu

Projekt Vodné dielo Sered' – Hlohovec je jeden z najvýznamnejších plánovaných vodohospodárskych investícií na Slovensku. Návrhovateľom technického riešenia je Slovenský vodohospodársky podnik, s. p., Povodie Váh, o. z., Piešťany a Slovenské elektrárne, a. s., a Vodné elektrárne, o. z. Trenčín (www.hlohovecko.sk).

Dôvodom realizácie vodného diela v tejto lokalite je možnosť využitia hydrologického potenciálu, strategická poloha v projekte Vážskej vodnej cesty a zvýšená protipovedňová ochrana územia (Bognár, Burger, Marko, 1999).

Vodné dielo Sered' – Hlohovec je súčasťou Vážskej vodnej cesty, ktorá by sa prípade realizácie využívala aj ako medzinárodná plavebná cesta. Celková dĺžka tejto stavby by predstavovala približne 23 km a zasahovala by do troch okresov (Hlohovec, Trnava, Galanta), ktoré sú okresmi Trnavského kraja. Projekt je tvorený trinástimi katastrálnymi územiaми. V okrese Hlohovec je to obec Bojničky, Horné Zelenice, Dolné Zelenice, Dvorníky, Dvorníky – Posádka a Siladice. Nakoľko sa mestská časť Hlohovca Šulekovo nachádza v tesnej blízkosti plánovaného projektu spolu s mestom Leopoldov, navrhovateľ ich uvádza medzi dotknuté územia. Hlavným pozitívom tejto výstavby je predovšetkým splavenie posledného úseku rieky Váh medzi Komárnom a Žilinou. Ďalším sledovaným účelom je protipovodňová ochrana, výroba elektrickej energie a nové možnosti športovo-rekreačného využitia. Najdôležitejším objektom v plánovanom Vodnom diele je Sered'. Súčasťou vodného diela by mal byť verejný lodný prístav v Madunickom kanáli neďaleko Hlohovca. Začiatok plánovanej výstavby vodného diela bola naplánovaná na rok 2010. Z dôvodu nedostatku finančných prostriedkov sa táto výstavba ešte nezačala a tento posun následne spôsobí aj časový posun ukončenia výstavby, ktorá bol naplánovaný na rok 2015 (www.hlohovecko.sk).

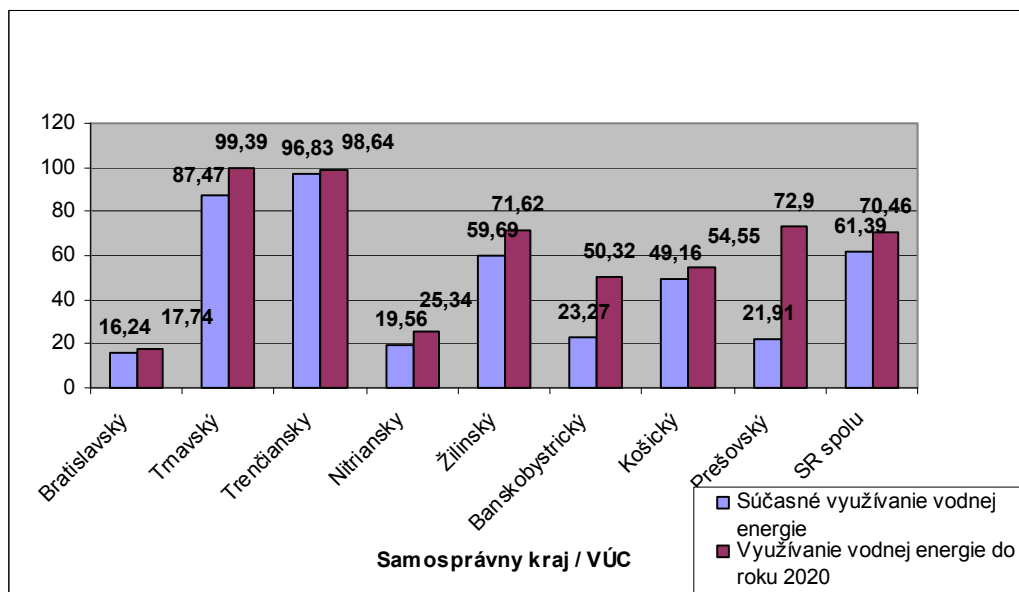
4.2.2 Dôvod umiestnenia navrhovaného projektu

Hlavným dôvodom pre realizáciu plánovaného Vodného diela Sered' – Hlohovec je nedostatočne využívaná kapacita a potenciál rieky Váh. Ako sme už v predchádzajúcej kapitole spomínali účelov realizácie VD Sered' – Hlohovec je viacero. Jedným z nich je protipovodňová ochrana, ktorá bude spĺňať verejnoprospešný charakter v dĺžke 25 km pri rieke Váh. V rámci

protipovedňovej ochrany sa zároveň v tejto súvislosti vyrieši aj problém zanášania koryta rieky. Vybudovaním tohto vodného diela sa zabezpečí plavba medzi mestami Sereď a Hlohovec. Splavnenie úseku by predstavovalo dĺžku 23 km, čím sa súčasne dosiahne prepojenie plavebnej dráhy vedenej do korytom Váhu od ústia do Dunaja v Komárne po Sereď do plavebnej dráhy, vedenej derivačným kanálom Vážskej kaskády až po Žilinu. Podľa prieskumov by sa takto vybudovaná vodná cesta stala významným spojom pre prepravu tovarov v množstve takmer 3,40 mil. tony ročne. Okrem týchto prínosov zabezpečí VD Sereď – Hlohovec energetické využitie, ktorého potenciál predstavuje cca 50 MW. Za ďalší prínos môžeme považovať aj rozšírenie možnosti chovu rýb, zabezpečenie závlahovej vody, ťažba štrkopieskov v koryte Váhu, rekreačno-športové aktivity, zlepšenie nepriaznivého stavu podzemných vôd a minimálne kolísanie vody v nádži (Vodohospodárska výstavba, š. p., 2010).

Okrem samotných prínosov a pozitív realizácie Vodného diela Sereď – Hlohovec je dôležitý aj existujúci potenciál a perspektíva využívania vodnej energie. Podľa Energetickej politiky TTSK, ktorá bola vypracovaná v roku 2008 má vodná energia a vodné elektrárne druhý najväčší potenciál využitia na Slovensku. Tento potenciál predstavuje spolu 24 % z celkového potenciálu využiteľnosti obnoviteľnej energie. Vodné elektrárne sú efektívnym, obnoviteľným, ekologickým producentom elektrickej energie. Slovenská republika z celkového potenciálu využíva približne len 61 %. Graf nižšie porovnáva energetické využitie vodných zdrojov v jednotlivých samosprávnych krajoch na Slovensku (Vupex, a. s., 2008).

Graf 1
[Využitie vodnej energie]

Zdroj: Vupex, a. s., 2008

Na základe porovnania využitia vodnej energie podľa grafu môžeme skonštatovať, že Trnavský samosprávny kraj v súčasnosti využíva takmer 88 % vodnej energie, pričom do roku 2020 sa zvýšenie využiteľnosti tohto obnoviteľného zdroja očakáva až na takmer 100 %. Pri hodnotení tohto kraja s ostatným krajinami na Slovensku je Trnavský kraj jediným krajom, ktorý bude do roku 2020 dosahovať takéto vysoké hodnoty využívania vodnej energie. Vysoké percento využitia vodnej energie vyplýva z potenciálu vodných zdrojov v Trnavskom samosprávnom kraji.

4.3 Vyhodnotenie dotazníkov

Prvý dotazník, ktorý sme vypracovali pre účely diplomovej práce sa zameriava na Regionálnu inovačnú stratégiu Trnavského samosprávneho kraja. Hodnotí jej spracovanie, účel, cieľ, aktuálnosť riešených problémov, prepojenosť na ostatné rozvojové dokumenty a zameranie sa na konkrétne oblasti podpory a rozvoja z pohľadu respondentov, ktorými boli starostovia obcí a miest, poslanci a pracovníci mestských a obecných úradov.

Druhý dotazník sa orientuje na konkrétny projekt Vodného diela Sereď-Hlohovec. Prostredníctvom odpovedí respondentov hodnotí možnosti jeho perspektívneho využitia, možné prínosy, klady a zápory.

V nasledujúcej časti diplomovej práce analyzujeme Regionálnu inovačnú stratégiu TTSK podľa odpovedí respondentov. Z celkového počtu dvadsiatich opýtaných respondentov bolo pätnásť mužov a päť žien, vo veku od 25 – 56 rokov. Dotýkajúc sa vzdelanostnej úrovne respondentov trinásť respondentov majú vysokoškolské vzdelanie a siedmy stredoškolské vzdelanie s maturitou. Z celkového počtu opýtaných sú pätnásť respondentov poslanci obecného resp. mestského úradu, traja respondenti pôsobia vo funkcii starostu obce prípadne mesta a dvaja pracujú ako zamestnanci mestského úradu.

4.3.1 Dotazník č. 1: Regionálna inovačná stratégia TTSK

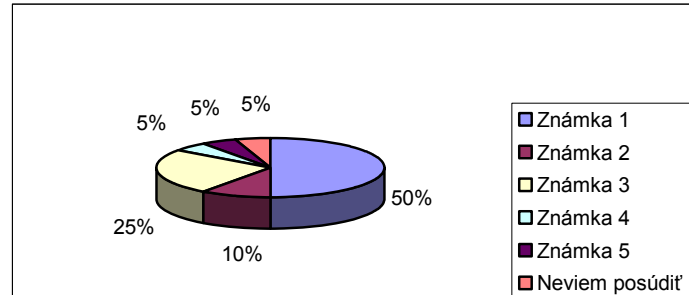
Dotazovaný respondenti mali na základe dotazníka hodnotiť indikátory regionálnej inovačnej stratégie známkami od 1 – 5. Znamka 1 zodpovedala najlepšiemu hodnoteniu a známka 5 najhoršiemu. Odpoveď neviem odpovedať, resp. posúdiť sa v dotazníku nenachádzala, avšak z dôvodu nevyplnenia odpovedi sme usúdili, že respondent na otázku nevedel odpovedať. Nasledujúce grafy zodpovedajú odpovediam jednotlivých respondentov.

Otázka č. 1: Zabezpečenie a spracovanie RIS TTSK

Podľa prieskumu polovica opýtaných respondentov hodnotí zabezpečenie a spracovanie RIS TTSK známkou 1. Z celkového počtu dvadsiatich opýtaných je to desať respondentov. Známkou 2 hodnotia RIS TTSK dvaja respondenti, známkou 3 traja opýtaní, známku 4 a 5 udelil RIS TTSK jeden respondent a odpovedi za zdržal jeden respondent.

Graf 2

[Zabezpečenie a spracovanie RIS TTSK]

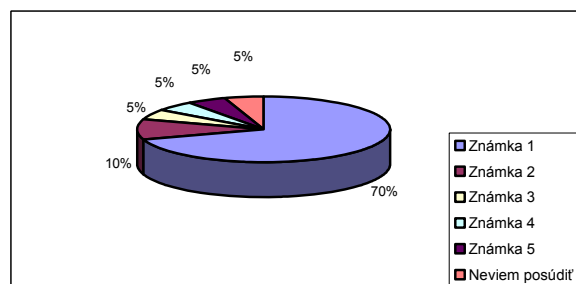

Otázka č. 2: Kvalita RIS TTSK

Na otázku týkajúcu sa kvality resp. kvalitného spracovania RIS TTSK odpovedala väčšina opýtaných známkou 1. Ide konkrétne o 70 % respondentov. Známkou 2 udelilo kvalite RIS 10 % opýtaných a ostatné známky respondenti rozdelili rovnomerne, pričom jeden z opýtaných nevedel na otázku odpovedať.

Graf 3

[Kvalita RIS TTSK]

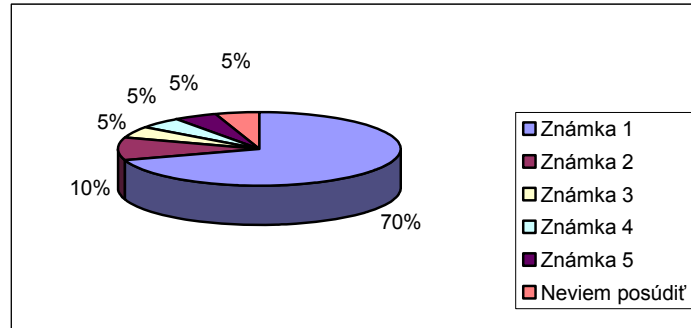

Otázka č. 3: Aktuálnosť regionálnej inovačnej stratégie

Aktuálnosť RIS TTSK je vnímaná pozitívne v zmysle odpovedi 70 % respondentov, ktorý hodnotia RIS známkou 1. Dvaja respondenti dali aktuálnosti RIS TTSK známkou 2. Po jednom hlase a ušlo známkam 3, 4 a 5 a jeden respondent sa nevyjadril.

Graf 4

[Aktuálnosť RIS TTSK]

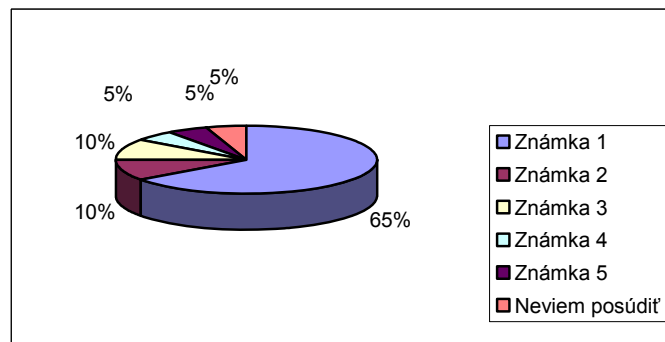

Otázka č. 4: *Lahké porozumenie Regionálnej inovačnej stratégie TTSK*

Pri hodnotení RIS TTSK 65 % opýtaných ohodnotilo zrozumiteľnosť RIS známkou 1. Dvaja respondenti udelili v tejto otázke známku 2 a 3 a jeden respondent sa vyjadril známkou 4 a 5. Jeden z opýtaných nevedel túto oblasť Regionálnej inovačnej stratégie posúdiť.

Graf 4

[Lahké porozumenie RIS TTSK]

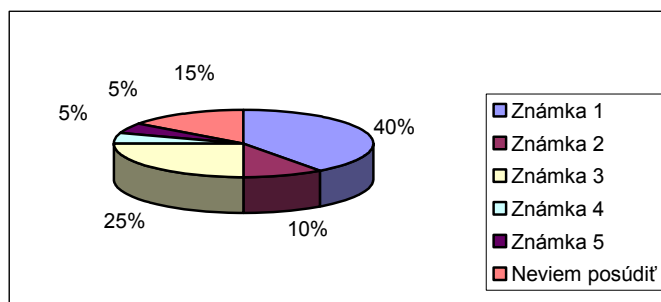

Otázka č. 5: *Dostatočná informovanosť o projektoch pre formovanie RIS*

Pri hodnotení informovanosti o projektoch, ktorými sa zaoberá RIS 40 % respondentov zhodnotilo poskytovanie informácií známkou 1. Znamku 2 dalo 10 % respondentov, známku 3 udelilo 25 %, známku 4 a 5 zhodnotilo informovanosť o projektoch 5 % opýtaných. Traja respondenti sa k danej oblasti RIS nevedelo vyjadriť.

Graf 5

[Dostatočná informovanosť o projektoch pre formovanie RIS]

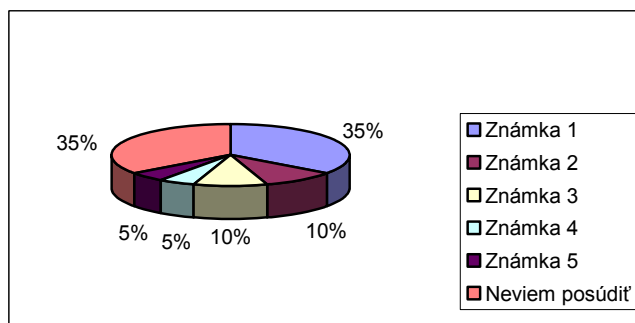

Otázka č. 6: Prepojenie RIS s dokumentami na národnej a európskej úrovni

Prepojenie RIS s dokumentami na národnej a regionálnej úrovni hodnotilo 35 % opýtaných známkou 1. Známkou 2 a 3 udelilo 10 % respondentov. Známkou 4 a 5 si zvolil jeden respondent a 7 respondentov na otázku nevedelo odpovedať.

Graf 6

[Prepojenie RIS s dokumentami na národnej a regionálnej úrovni]

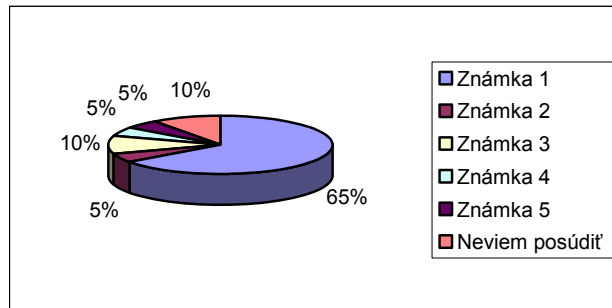

Otázka č. 7: Spolupráca aktérov RIS v projektoch regionálneho rozvoja

Spoluprácu aktérov RIS v projektoch regionálneho rozvoja hodnotí známkou 1 65 % respondentov, čo predstavuje najväčší podiel na hodnotení danej oblasti. Známkou 3 a 5 označilo spoluprácu 10 % opýtaných, známku 2 a 4 udelil jeden respondent. Jeden respondent sa k danej oblasti nevedel vyjadriť.

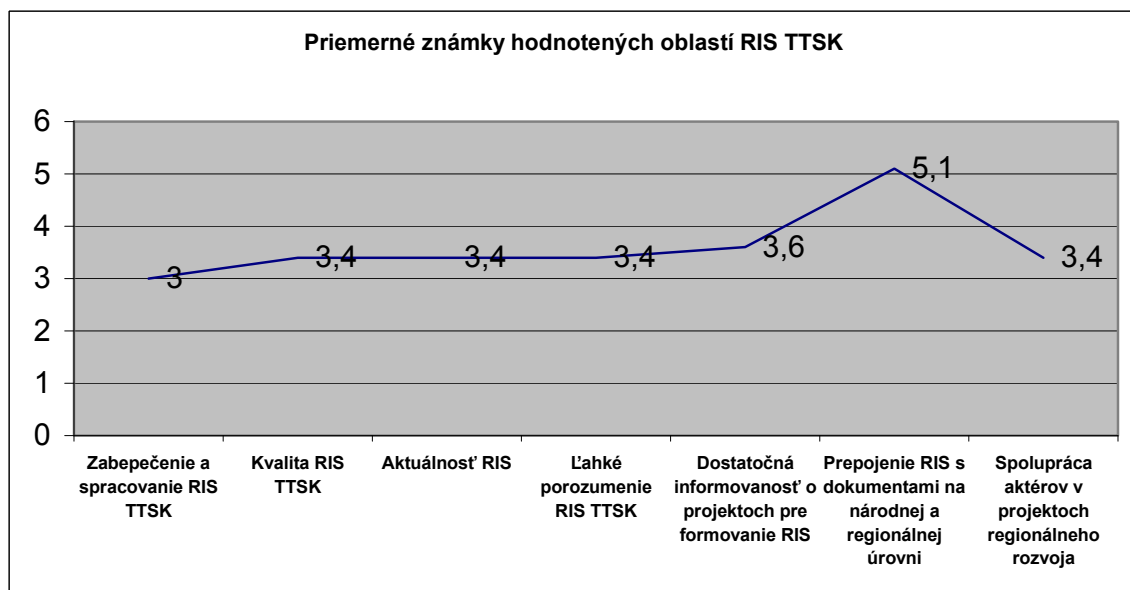
Graf 7

[Spolupráca aktérov RIS v projektoch regionálneho rozvoja]

Graf 8

[Hodnotenie oblastí RIS TTSK]

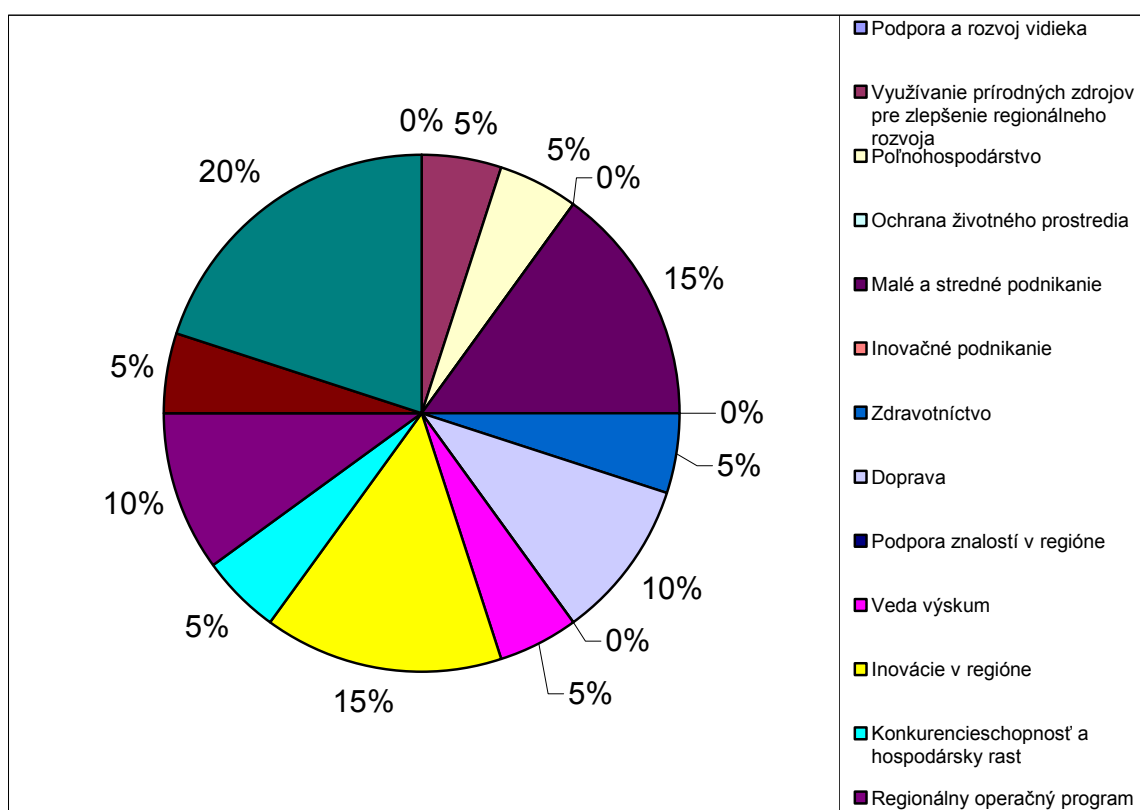

Graf 8 reprezentuje hodnotenie dotazníkových otázok podľa priemerných známok pre každú hodnotenú oblasť RIS TTSK. Priemerné známky sú v intervale od 3,0 po 5,1. Oslovení respondenti udelili najlepšiu známku 3,0 zabezpečeniu a spracovaniu RIS TTSK. Najhoršou známku 5,1 bolo hodnotené prepojenie RIS s dokumentami na národnej a regionálnej úrovni.

Druhá časť prvého dotazníka analyzuje konkrétne oblasti, ktorým Regionálna inovačná stratégia Trnavského samosprávneho kraja podľa opýtaných respondentov venuje najviac

pozornosti. Cieľom je zistiť smerovanie a zámer RIS TTSK, jej konkrétne ciele, oblasti, ktoré sa snaží podporovať a predovšetkým vedomosti respondentov o zámeroch RIS TTSK. Táto časť dotazníka sa skladá z pätnástich oblastí podpory. Úlohou respondentov bolo označiť len tie, na ktoré sa podľa ich názoru RIS TTSK orientuje a podporuje ich.

Graf 9
[Oblasti podpory RIS TTSK]

Podľa oslovených respondentov najväčšiu mieru záujmu venuje RIS TTSK oblasti zamestnanosti v regióne. Z dvadsiatich respondentov označili túto oblasť štyria respondenti. Traja respondenti označili inovácie v regióne a podporu malého a stredného podnikania. Ostatné oblasti podpory v projekte RIS TTSK sú podľa oslovených respondentov podporované v menšej miere. Inovačné podnikanie, podpora rozvoja vidieka a podpora znalostí v regióne nie je podľa respondentov v záujme riešenia RIS TTSK a samotný projekt RIS mu podľa odpovedí respondentov nevenuje pozornosť.

4.3.2 Dotazník č. 2: Vodné dielo Sered' – Hlohovec (Možnosti využitia vodného diela Sered' – Hlohovec, jeho potenciál, klady a zápory, perspektívy a prínosy)

Cieľom dotazníka č. 2 bolo vyhodnotenie navrhovaného projektu Vodného diela Sered'–Hlohovec. Zámerom bola analýza názorov oslovených respondentov na realizovaný projekt, potenciál využitia prírodného zdroja, klady a zápory, perspektívy a možné prínosy pre rozvoj regiónu.

Dotazník č. 2 sa skladá zo štyroch posudzovaných oblastí. Prvou oblasťou sú všeobecné (základné) kritéria projektu, druhá oblasť sleduje sociálno-ekonomickú oblasť, tretia časť je zameraná na životné prostredie a vplyv vodného diela na životné prostredie a posledná časť analyzuje majetkovo-právne kritériá.

Úlohou oslovených respondentov bolo oznámkovať jednotlivé indikátory oblastí hodnotenia známkou od 1 – 5. Systém hodnotenia je rovnaký ako v prvkom dotazníku. Znamka 1 reprezentuje najlepšie hodnotenie, známka 5 najhoršie.

Štruktúra oslovených respondentov bola rovnaká ako v prípade prvého dotazníka. Všetci respondenti, ktorí sa zúčastnili na odpovediach prvého dotazníka zároveň odpovedali na otázky týkajúce sa dotazníka č. 2. Grafy, ktoré sú uvedené nižšie analyzujú konkrétne sledované oblasti využitia vodného diela Hlohovec – Sered', potenciál využitia, klady a zápory, perspektívy a prínosy.

A. Všeobecné (základné) kritériá

Základnými otázkami nasledujúcej časti dotazníka sme analyzovali názory respondentov na možnosti uskutočniteľnosti a finančnej návratnosti plánovaného projektu Vodného diela Sered' – Hlohovec. Táto časť sa rozdeľuje na štyri otázky, ktoré sme analyzovali samostatne prostredníctvom grafu. V záverečnej časti sme využili syntézu všetkých odpovedí na získanie priemerných známok každej otázky všeobecnej časti dotazníka.

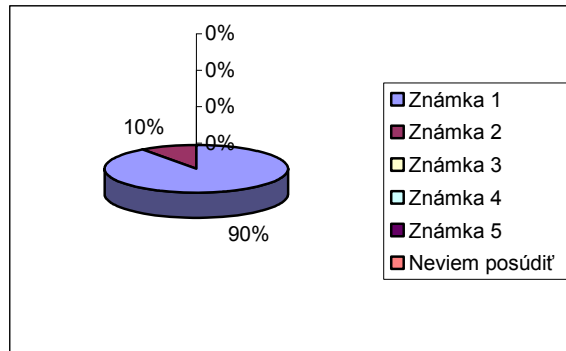
Otázka č. 1: *Vhodnosť územia pre dané využitie*

Podľa odpovedí respondentov je vhodnosť sledovaného územia významné pre realizáciu výstavby Vodného diela Sered' – Hlohovec. Všetci respondenti sa k danej otázke vyjadrili. Takmer všetci respondenti sa priklonili k známke 1. Dvaja respondenti zhodnotili vhodnosť územia

známkou 2. Nikto z oslovených respondentov neudelili vhodnosti územia pre využitie vodného diela známku 3, 4, 5.

Graf 10

[Vhodnosť územia pre dané využitie]

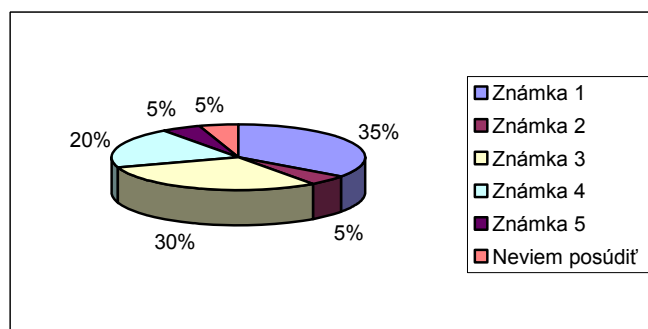

Otázka č. 2: *Reálnosť a uskutočniteľnosť projektu*

Reálnosť a uskutočniteľnosť plánovaného projektu vodného diela Sereď-Hlohovec je hodnotená rovnomerne medzi všetky známky. Sedem respondentov (35 %) si myslí, že projekt vodného diela je reálne uskutočniteľný a túto oblasť oznámkovali známkou 1. Šesť z dvadsiaticich opýtaných udelilo uskutočniteľnosti známku 3. Známkou 4 dali štyria respondenti. Známkou 2 a 5 jeden respondent a rovnako sa jeden respondent k danej otázke nevyjadril.

Graf 11

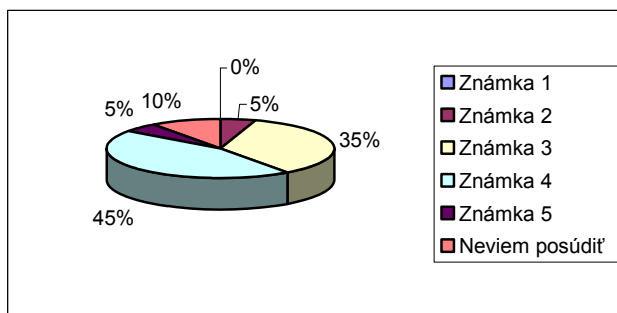
[Reálnosť a uskutočniteľnosť projektu]

Otázka č. 3: Možnosti na realizáciu z pohľadu financií

Graf 12

[Možnosti na realizáciu z pohľadu financií]

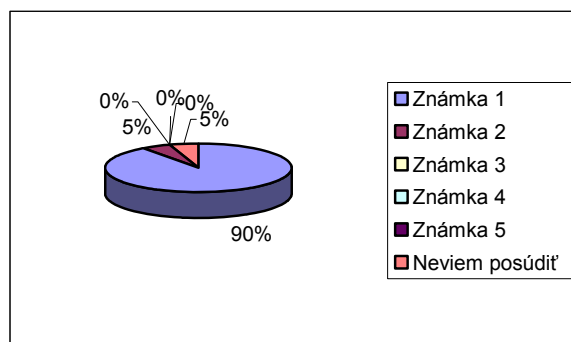
Otázka v oblasti financovania je podľa dotazníka oblasťou, ktorá je z pohľadu respondentov najväčším problémom. Ani jeden z opýtaných danej oblasti neudelil známku 1. Deväť respondentov (45 %) zhodnotili možnosť realizácie z pohľadu financovania známkou 4, siedmy respondent (35 %) známkou 3, dvaja respondenti sa k danej oblasti nevyjadrili.

Otázka č. 4: Finančná návratnosť

Podľa prevažnej časti respondentov je finančná návratnosť projektu vodného diela reálna. Myslí si to 90 % opýtaných, čo predstavuje 18 respondentov. Jeden respondent sa k otázke finančnej návratnosti nevyjadril, rovnako jeden respondent udelil finančnej návratnosti projektu známku 2.

Graf 12

[Finančná návratnosť]

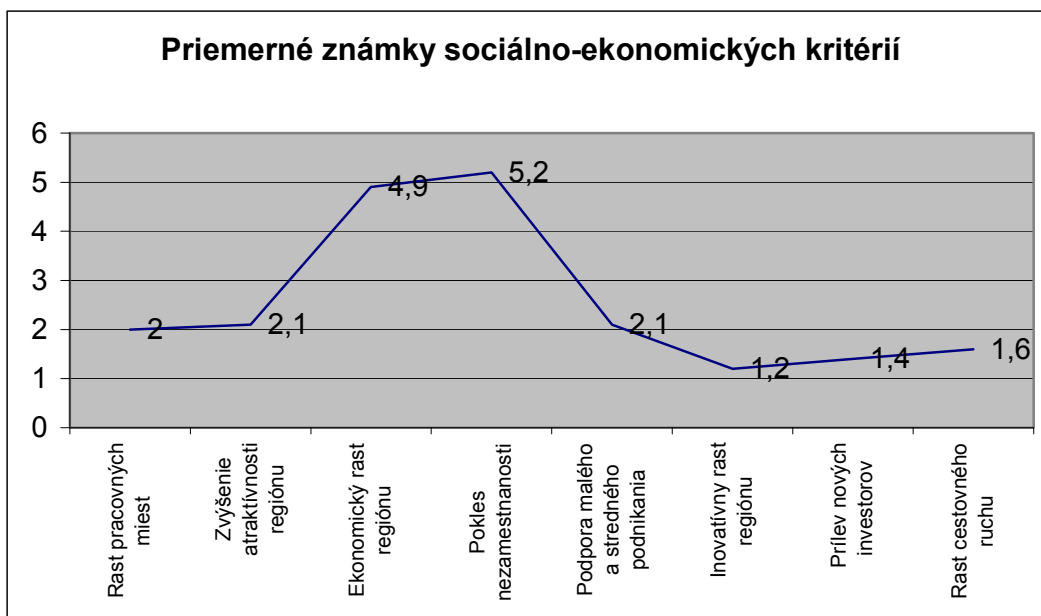

B. Sociálno-ekonomické kritériá

Pri analýze sociálno-ekonomických kritérií sme hodnotili osem oblastí, ktoré súvisia so sociálnymi a ekonomickými sférami spoločenského života v sledovanom území Trnavského samosprávneho kraja. Súčasťou týchto kritérií sú kritériá dotýkajúce sa zamestnanosti, podpory malého a stredného podnikania a ekonomického rastu regiónu. Metóda, ktorú sme si zvolili pri analýze a syntéze výsledkov spracovania dotazníka stanovuje primerané známky pre jednotlivé oblasti resp. otázky sociálno-ekonomického charakteru. Tieto známky pridelili respondenti samostatne pre každú jednu skúmanú oblasť sociálno-ekonomických kritérií. Ide o nasledujúce konkrétne otázky: rast pracovných miest, zvýšenie atraktívnosti regiónu, ekonomický rast regiónu, pokles nezamestnanosti, podpora malého a stredného podnikania, inovatívny rast regiónu, prílev nových investorov a rast cestovného ruchu.

Graf 14

[Sociálno-ekonomické kritéria]

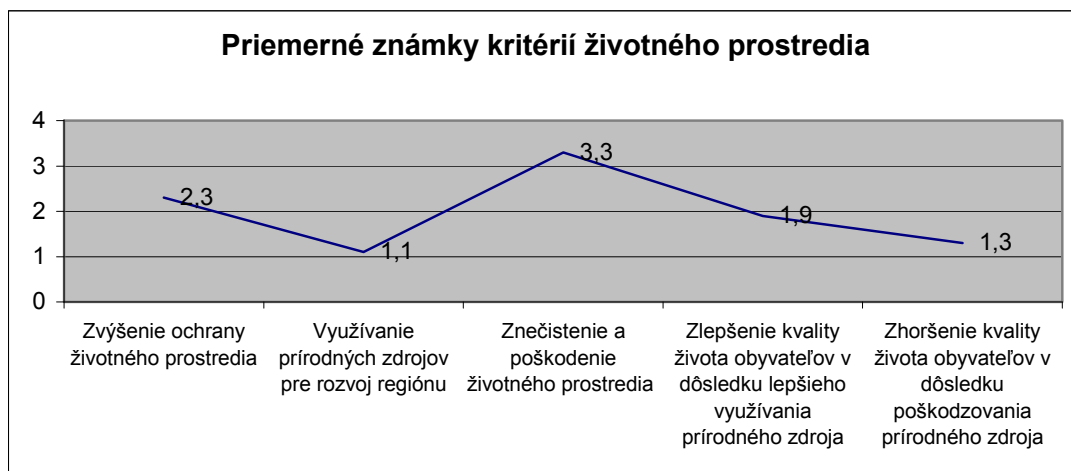
Vyššie uvedený graf vyjadruje priemerné známky jednotlivých oblastí sociálno-ekonomických kritérií hodnotenia plánovaného projektu vodného diela Sereď-Hlohovec. Z uvedených priemerných známok vyplýva, že podľa respondentov plánovaná výstavba by najviac zasiahla do inovatívneho rastu regiónu. Túto oblasť hodnotia priemernou známkou 1,2. Za touto oblasťou nasleduje prílev nových investorov do regiónu s priemernou známkou 1,4. Podľa oslovených respondentov najmenšie zmeny nastanú v oblasti poklesu zamestnanosti s priemernou známkou 5,2 a celkového ekonomického rastu regiónu s priemernou známkou 4,9.

C. Kritériá životného prostredia

Nasledujúce kritéria sledujú životné prostredie a možné vplyvy na jeho kvalitu a stav. Jednotlivé oblasti hodnotenia sme si rozdelili do piatich skupín. Ide konkrétne o tieto oblasti: zvýšenie ochrany životného prostredia, využívanie prírodných zdrojov pre rozvoj regiónu, znečistenie a poškodenie životného prostredia, zlepšenie kvality života obyvateľov v dôsledku lepšieho využívania prírodného zdroja a zhoršenie kvality života obyvateľov v dôsledku poškodzovania prírodného zdroja. Systém analýzy a syntézy je rovnaký ako v predchádzajúcom

prípade hodnotenia sociálno-ekonomických kritérií. Cieľom je stanoviť priemerné známky jednotlivých sledovaných oblastí kritérií životného prostredia podľa odpovedí respondentov.

Graf 15
[Kritériá životného prostredia]

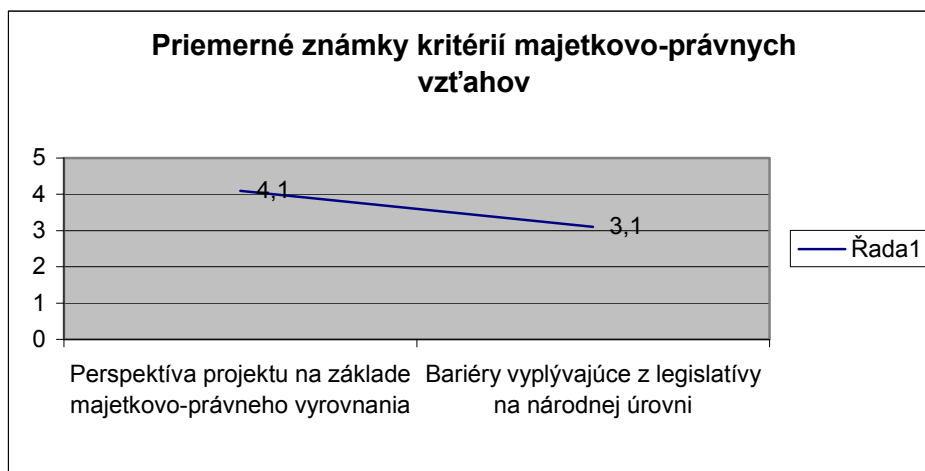
Jednotlivé oblasti kritérií životného prostredia hodnotili respondenti známkami v intervale 1,1 – 3,3. Najlepšiu známku 1,1 získalo využívanie prírodných zdrojov pre rozvoj regiónu. Opačný efekt hodnotenia spôsobilo zhoršenie kvality života obyvateľov v dôsledku poškodzovania prírodného zdroja. Podľa respondentov je vážnosť v tejto oblasti zhodnotená známkou 1,3 čo hovorí o negatívnom pôsobení plánovaného projektu na prírodný zdroj. Celkové znečistenie a poškodenie životného prostredia hodnotili respondenti priemernou známkou 3,3.

D. Kritériá majetkovo-právnych vzťahov

Nasledujúce kritéria a graf majetkovo-právnych vzťahov sledujú možnosti a perspektívy realizácie projektu z pohľadu majetkovo-právneho vyrovnania, ktoré v sebe zahŕňajú možné prekážky spojené s majetko-právnym vyrovaním občanov, ktorí majú v danom území vlastnícke práva k pozemkom. Okrem samotných vlastníckych práv sú ďalšou analyzovanou oblasťou aj bariéry vyplývajúce z legislatívy na národnej úrovni a prekážky v realizácii projektu vodného diela.

Graf 16

[Kritéria majetkovo-právnych vzťahov]

Majetkovo-právne vzťahy dosiahli zo všetkých sledovaných kritérií najhoršie známky. Perspektívy projektu na základe majetkovo-právneho vyrovnania získali priemernú známku 4,1. Bariéry vyplývajúce z legislatívy na národnej úrovni získali od respondentov priemernú známku 3,1.

4.4 SWOT analýzy (silné a slabé stránky, príležitosti a ohrozenia)

Ďalšia časť diplomovej práce hodnotí prostredníctvom syntézy spracovaných dotazníkov silné a slabé stránky, príležitosti a ohrozenia dvoch sledovaných základných oblastí diplomovej práce. Prvou skúmanou časťou je Regionálna inovačná stratégia Trnavského samosprávneho kraja. Cieľom tohto výskumu je vytvorenie swot analýzy, ktorej úlohou je stanovenie a špecifikácia silných a slabých stránok, príležitostí a ohrození RIS TTSK. Druhou skúmanou oblasťou je plánovaný projekt využitia vodnej energie prostredníctvom Vodného diela Sereď-Hlohovec. Rovnako ako pri hodnotení RIS TTSK použijeme swot analýzu, syntézou získaných údajov hodnotením respondentov v spracovaných dotazníkoch.

Tab. 4**[SWOT analýza č. 1]**

SWOT – Regionálna inovačná stratégia Trnavského samosprávneho kraja	
Strenghts (silné stránky)	Weaknesses (slabé stránky)
Dostatočná znalosť poslancov a aktérov verejnej správy o spracovaní a cieľoch RIS TTSK.	Nedostatočné prepojenie projektov RIS s rozvojovými dokumentami na národnej a regionálnej úrovni.
Kvalitné a účelné spracovanie projektu RIS TTSK.	Nedostatočná informovanosť o projektoch RIS TTSK.
Lahká zrozumiteľnosť projektu RIS TTSK.	-
Spolupráca aktérov v oblasti podpory projektov regionálneho rozvoja.	-
Opportunities (príležitosti)	Threats (ohrozenia)
Možnosť ďalšej podpory projektov prostredníctvom RIS TTSK.	Nedostatok finančných prostriedkov pri plnení projektov RIS TTSK.
Vtiahnutie poslancov a aktérov rozvoja na regionálnej a lokálnej úrovni v oblasti spolupráce pri spracovaní RIS TTSK.	Zlyhanie a nesplnenie stanovených cieľov a projektov RIS TTSK.
Aktívna účasť poslancov na tvorbe a realizácii projektov RIS TTSK.	Nezáujem občanov o možnosti a perspektívy rozvoja, ktoré sa dotýkajú priamo ich.

Vyššie spracovaná swot analýza zachytáva základnú syntézu predpokladov ďalšieho rozvoja a perspektívy Regionálnej inovačnej stratégie TTSK. Analýzou dotazníkov sme získali údaje o súčasnom stave Regionálnej inovačnej stratégie RIS a následne sme stanovili jej možnosti ďalšieho vývoja. Prostredníctvom dostatočnej znalosti respondentov (poslancov a aktérov

regionálneho a miestneho rozvoja) sme mohli získať údaje a informácie o RIS TTSK, čo hodnotíme za silnú stránku. Prevažná väčšina hodnotila samotné spracovanie RIS TTSK sa veľmi kvalitné a ľahko zrozumiteľné. Rovnako aj spolupráca aktérov v oblasti podpory projektov regionálneho rozvoja je považovaná za silnú stránku. Súčasťou swot analýzy okrem kladných stránok sú slabé stránky RIS TTSK. K slabým stránkam tejto oblasti patrí predovšetkým nedostatočné prepojenie projektov RIS s rozvojovými dokumentami na národnej a regionálnej úrovni a nedostatok informácií o plánovaných projektoch v rámci RIS TTSK.

Ďalšia časť tabuľky rozdeľuje swot analýzu na dve časti. Prvou sú príležitosti, ktoré RIS TTSK môže využiť a ohrozenia, ktoré môžu znemožniť ďalší vývoj a budúcnosť RIS TTSK. Príležitosťou pre ďalší rozvoj RIS TTSK je podľa respondentov možnosť ďalšej podpory projektov v tomto dokumente a možnosť aktívneho vťahnutia poslancov a aktérov regionálneho a lokálneho rozvoja do procesu spolupráce pri spracovaní a plnení cieľov a projektov RIS TTSK. K ohrozeniam, ktoré môžu spomaliť realizáciu plnenia cieľov a projektov RIS TTSK je nedostatočné množstvo finančných prostriedkov, zlyhanie a nesplnenie stanovených cieľov a nezáujem občanov o možnosti a perspektívy ďalšieho rozvoja, ktoré majú vplyv priamo na nich.

Tab. 5

[SWOT analýza č. 2]

SWOT – Vodné dielo Sereď – Hlohovec	
Strenghts (silné stránky)	Weaknesses (slabé stránky)
Vhodnosť územia pre realizáciu projektu vodného diela.	Problémy v oblasti majetkovo-právneho vysporiadania.
Aktívne využívanie prírodných zdrojov.	Bariéry vyplývajúce z legislatívy na národnej úrovni.
Opportunities (príležitosti)	Threats (ohrozenia)
Finančná návratnosť projektu.	Problémy v oblasti financovania projektu.
Prílev nových investorov.	Možné znečistenie využívaného prírodného zdroja.

Inovatívny rast regiónu.	-
Zlepšenie kvality života obyvateľov.	-
Lepšia ochrana životného prostredia.	-
Lepšie podmienky pre rozvoj CR.	-
Podpora a rast malého a stredného podnikania.	-
Rast pracovných miest.	-

Spracované SWOT analýzy predstavujú koncepčné východisko pre systematickú analýzu, ktorú sme v predchádzajúcej časti spracovali. Zameriava sa na charakteristiku kľúčových faktorov, ktoré ovplyvňujú rozvoj inovačných stratégií a realizáciu projektu vodného diela Sered'-Hlohovec. Predstavuje neustálu konfrontáciu vnútorných zdrojov s vplyvom vonkajších faktorov. SWOT analýzy využívajú výsledky predchádzajúcich analýz tým, že identifikujú hlavné silné a slabé stránky a porovnávajú ich s hlavnými príležitosťami a hrozbami, ktoré skrýva externé prostredie. Je prístupom, ktorý smeruje k syntéze ako k východisku pre formuláciu stratégie. Základný význam a prínos SWOT analýzy spočíva v komplexnej a starostlivej identifikácii vonkajších a vnútorných vplyvov a väzieb.

Prvá SWOT predstavuje komparáciu jednotlivých oblastí, ktorá sa zameriava na Regionálnu inovačnú stratégiu TTSK. Silnou stránkou podľa tejto analýzy sú dostatočné vedomosti a znalosti poslancov o cieľoch a zámeroch RIS TTSK. Ďalším bodom v hodnotení silných stránok je ľahké, zrozumiteľné, kvalitné a účelné spracovanie RIS TTSK, ktoré svojou kvalitou vedie k zapájaniu aktérov regionálneho rozvoja do vzájomnej spolupráce. Opačnou stránkou silných stránok sú slabé stránky RIS TTSK. Súčasťou týchto stránok je nedostatočná prepojenosť projektov RIS TTSK s národnými projektami a málo informácií. Príležitosťami je možnosť ďalšej podpory plánovaných projektov RIS a aktívna účasť poslancov na tvorbe a realizácii projektov a ďalšia možnosť ich zapájania. Možnými ohrozeniami je nedostatok finančných prostriedkov, nesplnenie stanovených cieľov a nízky záujem občanov o možnosť rozvoja vo svojom regióne.

SWOT analýza č. 2 je syntézou a komparáciou silných a slabých stránok, príležitostí a ohrození plánovaného projektu vodného diela Sered'-Hlohovec. Medzi najdôležitejšiu silnú stránku patrí vhodné územie pre daný projekt. Ďalším pozitívom je možnosť aktívneho využívania prírodného zdroja pre energetické účely. Naproti týmto kladným stránkam figurujú dve prekážky resp. slabé stránky. Sú nimi problémy v oblasti majetkovo-právneho vysporiadania a bariéry vyplývajúce z legislatívy na národnej úrovni. Príležitostí je oveľa viac. Dotýkajú sa nielen samotných finančných a ekonomických oblastí, ale aj životného prostredia a kvality života obyvateľov. Konkrétne sú nimi: finančná návratnosť projektu, prílev nových investorov, inovatívny rast regiónu, zlepšenie kvality životného prostredia, rast počtu pracovných miest atď. Negatívnou stránkou je opäť problém financovania a riziko znečistenia životného prostredia.

5 Návrhy

Trnavský región disponuje vyspelým inovačným prostredím a prepracovnou inovačnou politikou. Zároveň je krajom, ktorý má z hľadiska prírodných zdrojov a konkrétne vodnej energie najväčšie predpoklady pre jej využívanie. Z tohto dôvodu je dôležité a žiadúce pokračovať v súčasnej podpore inovácií a zdôrazniť úlohu niektorých kľúčových faktorov podpory. Z konkrétnych projektov regionálnej inovačnej stratégie je potrebné zamerať sa na tie, ktoré sú z hľadiska potenciálu najviac uskutočniteľné. Je nutné prehodniť využívanie vodnej energie, ako zdroja, ktorý je možné využívať novými inovačnými technológiami. Uskutočniteľnosť projektov inovácie sa viažu predovšetkým na spoluprácu. Regionálna inovačná stratégia Trnavského samosprávneho kraja na základe našej analýzy nie je dostatočne previazaná na projekty regionálne a národné a preto je žiadúce prehodnotiť vzájomnú spoluprácu a naviazanosť na ostatné subjekty, ciele, zámery a dokumenty, ktoré zabezpečujú širšiu podporu regionálneho a lokálneho rozvoja. Je dôležité posilniť zintenzívnenie spolupráce medzi aktérmi regionálneho rozvoja formou spoločných projektov v oblasti podpory využívania prírodných zdrojov. Tieto projekty by boli postavené na spolupráci medzinárodných subjektov v rámci rovnakej tematickej siete. Vznikli by tak medzinárodné tematické centrá, ktoré by predstavovali spoluprácu klastrov, inovačných centier, výskumných pracovísk a vysokých škôl v jednotlivých odborov a oblastiach využívania prírodných zdrojov a umožňovali by tak transfer technológií, výmenu znalostí a spoluúčasť na konkrétnych projektoch. Tieto centrá by vytvárali projekty, na ktorých by sa zúčastnili združené subjekty pričom by došlo k špecializácii jednotlivých centrier vďaka vzájomnej spolupráci k zefektívneniu ich činností.

Ďalším dôležitým bodom pri budovaní realizovateľnej a atraktívnej regionálnej inovačnej stratégie je vybrať také oblasti podpory, ktoré budú dostatočne zaujímavé pre občanov. Súčasným problémom regionálnej inovačnej stratégie Trnavského samosprávneho kraja je nedostatočná informovanosť občanov o tom, čo chce samospráva v budúcnosti robiť pre rozvoj svojho územia a aké projekty pre to pripravuje. Riešením by mohla byť väčšia snaha o zainteresovanie obyvateľov pri riešení regionálnych problémov. Východiskom pre ich zapájanie by sa mohla verejná diskusia k jednotlivým témam a výber oblastí podpory na základe širšieho prieskumu verejnej mienky nasmerovanú viac k občanom a menej k podnikom.

Veľmi pozitívne hodnotíme snahu o uskutočňovanie prvých krokov pre rozvoj inovácií. Došlo k vytvoreniu národných ale aj regionálnych dokumentov s definovanými opatreniami, ktoré stanovujú konkrétne úlohy. Odporúčam, aby došlo ku skutočnej realizácii týchto opatrení (úloh) a to s dôrazom na dodržanie stanovených termínov. Zároveň by mal existovať kontrolný mechanizmus, ktorý by kontroloval mieru plnenia jednotlivých opatrení a plnenie časového plánu. Ďalej odporúčam vznik inštitúcie, ktorá by zastrešovala problematiku rozvoja inovácií v rámci celého Slovenska. Vhodné by bolo aj prepracovanie a schválenie zákona o inováciách, ktorý by zadefinoval a rozdelil kompetencie v tejto oblasti. Moje posledné odporúčanie sa týka intenzívnejšej propagácie významu inovácií najmä medzi politickými predstaviteľmi, predstaviteľmi samospráv a podnikateľmi.

K splneniu realizácie plánovaného projektu Vodného diela Sereď-Hlohovec je najdôležitejším faktorom a zároveň problémom financovanie. Na úplnú realizáciu projektu je potrebných 365,1 ml. €. Čo sa týka samotnej výstavby, je vypracovaných niekoľko modelov financovania. Po vydaní územného rozhodnutia bude vybraný taký model, ktorý bude finančne najefektívnejší. Uvažuje sa s použitím prostriedkov zo štátneho rozpočtu, eurofondov, prípadne úveru a vlastných zdrojov organizácie, ktorá bude realizáciu výstavby Vodného diela Sereď-Hlohovec zabezpečovať (www.hnonline.sk, 2011).

V súčasnej dobe hospodárskej krízy je nevyhnuté zvážiť všetky možnosti financovania a vybrať tie, ktoré by boli pre Slovenskú republiku a Trnavský samosprávny kraj čo najmenej zaťažujúce a také aby sa projekt vodného diela stal rentabilný.

Z pohľadu životného prostredia je podľa Swot analýzy, ktorá zohľadňuje projekt Vodného diela Sereď-Hlohovec najväčším problémom narušenie a znečistenie životného prostredia. Vodné dielo podľa posudzovania vplyvov na životné prostredie EIA spĺňa podmienky pre jeho realizáciu. Problémom môžu byť okolnosti, ktoré by mohli nastať pri skutočnej realizácii vodného diela. Ohrozené by mohli byť predovšetkým chránené a vzácne biotopy nachádzajú sa na tomto území, nekontrolovateľné znečisťovanie prostredia odpadmi, problémy migrácie vtákov a živočíchov, likvidácia brehových porastov a zmeny v kvalite a kvantite vody. Preto tieto faktory ohrozenia je potrebné zabezpečiť sústavnú kontrolu a reguláciu aktivít aktérov a subjektov, ktoré budú danú stavbu realizovať.

Najzávažnejšou prekážkou pri výstavbe Vodného diela Sereď-Hlohovec sú v súčasnosti legislatívne a majetkovo-právne prekážky. Začiatok výstavby Vodného diela Sereď-Hlohovec bol

naplánovaný na rok 2010. Táto výstavba sa však nezačala a v súčasnosti je projekt vo fáze rokovaní a riešení vo viacerých oblastiach. Ide predovšetkým o získavanie jednotlivých povolení, riešenie majetkovo-právneho vysporiadania a náročnosť prípravy jednotlivých projektov. Možným riešením v tejto oblasti by malo byť urýchlenie jednotlivých krokov prostredníctvom snahy úradníkov o riešenie danej problematiky a hľadanie ďalších alternatív vychádzajúcich z vlády SR a ďalších aktérov, ktorí pôsobia na národnej a regionálnej úrovni.

Záver

Inovácie, ktoré sú motorom socio-ekonomického rozvoja či už celých štátov alebo jednotlivých regiónov môžu byť nástrojom pre zaručený rozvoj regiónu. Aby sa mohlo naplno prejaviť ich pozitívne pôsobenie na konkrétny podnik, či celé hospodárstvo krajiny, musia si podnikatelia, politickí predstavitelia a celý verejný sektor v prvom rade uvedomiť ich význam.

V Slovenskej republike sa po dlhú dobu oblasť výskumu, vývoja a inovácií zanedbávala, čoho následkom je v súčasnosti jedna z posledných priečok Slovenska v medzinárodnom porovnaní inovačnej výkonnosti krajín Európskej únie. Tento alarmujúci výsledok sa doposiaľ výraznejšie neprejavil na makroekonomickej situácii Slovenska, ktoré v posledných rokoch zaznamenalo silný ekonomický rast. Aby bol tento ekonomický rast vyvážený je potrebné vybudovať kvalitné inovatívne prostredie, ktoré ostane na Slovensku aj v „zlých časoch“ a prostredníctvom inovácií bude dlhodobo prinášať do hospodárstva vysokú pridanú hodnotu.

Medzi prvé pozitívne kroky smerujúce k rozvoji inovácií patrí vypracovanie a schválenie kľúčových strategických dokumentov, a to Inovačnej stratégie 2007 – 2013 a Inovačnej politiky 2008 – 2010. Jednotlivé kraje si na základe národnej inovačnej stratégie určujú vlastné ciele a projekty, ktoré sa snažia zrealizovať. Ďalším krokom pre plnenie stanovených opatrení je potrebný finančný kapitál a snaha a realizáciu konkrétnych cieľov.

Inovácie zvyčajne nevznikajú ako výsledok činnosti jedného subjektu, ale viacerých a preto sú pre ich rozvoj dôležité vzťahy medzi participujúcimi subjektmi a prostredie, v ktorom vznikajú. Z toho vyplýva význam regionálneho inovačného systému, ktorého súčasťou sú podnikatelia, verejný sektor, výskumné a vzdelávacie inštitúcie. V sledovanom Trnavskom samosprávnom kraji neexistuje organizácia, ktorá by nejakým spôsobom zastrešovala problematiku inovácií. Medzi organizácie verejného sektoru podporujúce inovácie v kraji patria predovšetkým Regionálne poradenské a informačné centrá, Podnikateľské inovačné centrá a Centrá prvého kontaktu. Aktivity väčšiny týchto organizácií sú zamerané predovšetkým na podporu miestnych podnikateľov. Rozvoju inovácií sa väčšina z nich venuje len okrajovo. Ich činnosť je nekoordinovaná a nedostatočne finančne podporovaná z národných a regionálnych zdrojov. Aby dané organizácie prežili často krát sa sústreďia hlavne na aktivity, ktoré im prinesú finančné prostriedky, ako je tvorba projektových žiadostí o dotácie zo štrukturálnych fondov, aj keď je to na úkor ich pôvodného poslaniu.

Chýbajúcim článkom v podpore rozvoja inovácií sú projekty zamerané na životné prostredie a inovatívne využívanie prírodných zdrojov. Tejto oblasti sa Regionálna inovačná stratégia Trnavského samosprávneho kraja venuje len okrajovo v rámci požadovaných kritérií Európskej komisie.

Plánovaný projekt Vodného diela Sered'-Hlohovec je považovaný za „projekt storočia“. Táto plánovaná výstavba môže v rámci svojich zámerov splniť všetky atribúty inovačného rozvoja Trnavského samosprávneho kraja. Ide predovšetkým o technologickú inováciu, ktorá môže svojou aktívnou využiteľnosťou priniesť prílev finančných prostriedkov Trnavskému regiónu ako aj podnikateľom, občanom a ďalším subjektom. Dôležitým faktorom, ktorý môže ovplyvniť realizáciu tejto výstavby je hlavne finančný aspekt a aspekt vzájomnej spolupráce a previazanosti subjektov plánovania a realizácie na národnej a regionálnej úrovni. Preto je nevyhnutné zabezpečiť neustálu koordináciu, plnenie čiastkových cieľov regionálnej inovačnej stratégie a projektov pri dostatočnom financovaní rozvoja inovácií a podporu regiónov v stanovených projektoch a zámeroch.

Použitá literatúra

ARR - Agentura regionálneho rozvoje. Regionálna inovačná stratégia Libereckého kraja. Liberec, 2009, s. 8-11. [online] [cit 2010-12-12-13.28 SEČ] Dostupné na internete: http://www.portalinovace.cz/userdata/files/RISLK_plna_verze.pdf

BAŠOVSKÝ, O., LAUKO, V. (1990): Úvod do regionálnej geografie. SPN, Bratislava, s. 118. ISBN 80-08-00278-6.

BODNAR, J., BURGER, F., MARKO, J. (1999): Posudzovanie vplyvov Vodného diela Sereď-Hlohovec na životné prostredie. Časopis Životné prostredie. Ročník 1999/4. Bratislava: Ústav krajinej ekológie SAV. [online] [cit 2011-04-02-11.10 SEČ] Dostupné na internete: <http://www.uke.sav.sk/zp/1999/zp4/bodnar.htm>

CIP EQUAL. Príručka pro rozvojová partnerství. Inovace. [online] [cit 2011-01-02-10.54 SEČ] Dostupné na internete: www.equalcr.cz

ČAJKA, P. (2006): Inovačné centrá v systéme tvorby poznatkov. Slovenská politologická revue 2/2006.

DECONTA (2010): Plán rozvoja a využívania obnoviteľných zdrojov energie na území Trnavského samosprávneho kraja. s. 65-66.

DEMEK, J. (1987): Úvod do štúdia teoretickej geografie. Bratislava. s.242. ISBN 80-8044-049-2.

DOLEČEK J. a kolektiv (1979): Stroje a zariadenia II. Bratislava: Alfa. s. 95.

DRDOŠ, J. (1992): Prírodné prostredie: zdroje – potenciály – únosnosť – hazardy – riziká. Geografický časopis. Ročník 44/1. s. 30–39. ISSN 0016-7193.

FILO, P. – LIPIANSKA, J. (2005): Projekty pre regionálny rozvoj. Bratislava: Vydavateľstvo ERA OZ, ISBN 80-969367-0-0.

GAJDOŠ, P. (2002): Človek, spoločnosť, prostredie. Priestorová sociológia. Bratislava: Sociologický ústav SAV. ISBN 80-855444-15-6.

HAMALOVÁ, M. a kol. (1995): Ekonomika miest a obcí. Vysokoškolské skriptá, Národohospodárska fakulta, Ekonomická Univerzita, Bratislava, s. 158.

HANCLOVÁ, J. – TVRDÝ, L. (2004): Classification of the Regions. In: Ramík, J. et al.: Multiregional and Regional Models. Faculty of Economics, Technical University of Ostrava, Ostrava, 66 s. [online] [cit 2011-02-03-16.17 SEČ] Dostupné na internete: http://ws.vsb.cz/pers/~lt/analyza_dat_v_regionalistice/body/text/08/PART2.doc

HRONEC, O., a KOL. (2000): Prírodné zdroje. Košice : Royal Unicom, s.r.o. s. 90. ISBN 80-968128-7-4.

HUDEC, O. (2007): Regionálne inovačné systémy. Strategické plánovanie a prognózovanie. Košice: Ekonomická fakulta technickej univerzity v Košiciach. S. 83- 90. ISBN: 978-80-8073-964-5.

Innovating regions in Europe. [online] [cit 2010-12-12-14.50 SEČ] Dostupné na internete: <http://ec.europa.eu/enterprise/ire/Innovating-regions/www.innovating-regions.org/index.html>

KAČÍRKOVÁ, M. (2008): Zhukový potenciál v regiónoch nových členských krajín Európskej únie. ISSN 1337–5598. s. 10. [online] [cit 2010-12-12-19.50 SEČ] Dostupné na internete: <http://www.ekonom.sav.sk/uploads/journals/WP07.pdf>

KLINE, S. J., ROSENBERG, N. (1986): The new regionalism in Western Europe: Territorial restructuring and political change. University of Aberdeen. ISBN 1858985277.

LAPIN, M., HRNČIAROVÁ, T. (2001): Voda. Časopis Životné prostredie č. 3/2001. Bratislava: Ústav krajinnej ekológie SAV. [online] [cit 2010-12-12-19.50 SEČ] Dostupné na: <http://www.uke.sav.sk/zp/2001/zp3/stlpcek.htm>

MAHDJOUBI, D.: (2010) Regional Innovation strategies in the European Community. s. 15. [cit. 29. 1. 2010]. s. 2-3. [online] [cit 2011-02-04-16.19 SEČ] Dostupné na internete: <http://www.ischool.utexas.edu/~darius/12-RIS-EU.pdf>

MOZGA J. (2000): O inováciach – časť I., In: E+M Ekonomie a Management, č. 3, s. 30 – 33, Liberec: Technická univerzita v Liberci, ISSN 1212-3609.

Na nové vodné dielo ešte nie sú peniaze (2011). Dostupné na: <http://hnonline.sk/c1-26134360-na-nove-vodne-dielo-este-nie-su-peniaze>.

ORESKÝ, M (2007): Regionálny rozvoj, ciele regionálneho rozvoja, typológia regiónov. [online] [cit 2010-12-12-23.12 SEČ] Dostupné na internete: <http://www.novaera.sk/clanok/334/regionlny-rozvoj-ciele-regionneho-rozvoja-typologia-reginov/>.

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Trnavského samosprávneho kraja (2009). [online] [cit 2011-04-02-19.20 SEČ] Dostupné na internete: <http://www.trnava-vuc.sk/>.

PLAI, Ľ. (1994): Európsky priestor - geopolitické vymedzenie a regióny. Katedra medzinárodného práva a politiky, Právnicka fakulta UK, Bratislava, s.19.

RAJČÁK, M., RAJČÁKOVÁ, E. (1999): Regionálny rozvoj a regionálna politika pre geografov. Bratislava UK, 1999. ISBN 80-223-2191-5.

Regionálna inovačná stratégia Trnavského samosprávneho kraja (2005): Rozvoj a implementácia Regionálnej inovačnej stratégie Trnavského samosprávneho kraja. 2005. s. 66-70. [online] [cit 2010-12-12-23.24 SEČ] Dostupné na internete: <http://www.trnava-vuc.sk/>

SABADKA, D. (2009): Inovačné systémy a ich podpora. Transfer inovácií 13/2009. s. 33-34.

SKOKAN, K. (2004): Konkurenceschopnosť, inovácie a klastry v regionálnom rozvoji. Vyd.1., Ostrava: Repronis, 160 s. ISBN 80-7329-059-6.

SLOBODA, D. (2006): Slovensko a regionálne rozdiely. Teórie, regióny, indikátory, metódy. Bratislava: Konzervatívny inštitút M. R. Štefánika. s. 13-14.

TÖDLING, F., MAIER, G. (1998): Regionálna a urbanistická ekonomika – Regionálny rozvoj a regionálna politika. Elita, Bratislava. s. 320. ISBN 80-8044-049-2.

TÖDLING, F., TRIPPL, M. (2008): Regional Knowledge Economies: Markets, Clusters and Innovation. Lund University. [online] [cit 2010-09-10-17.50 SEČ] Dostupné na internete: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1944-8287.2008.01009.x/abstract>.

TVRDOŇ, J., HAMALOVÁ, M., ŽÁRSKA, E. (1995): Regionálny rozvoj. Vysokoškolské skriptá. Národnohospodárska fakulta, Ekonomická univerzita Bratislava, s.174. ISBN 80-225-0671-0.

VAN DER HAVE, R. – TOIVONEN, M. (2007): The applicability of Schumpeter's innovation cases in the classification of service innovations. In: XVIIth International Conference of RESER, 12 15 September 2007 Tampere, Finland.

VITURKA, M. (2007): Regionální ekonomie a politika II. 1. vyd. Brno: ESF MU. 130 s. ISBN 978-80-210-4478-4.

Vodné dielo Sered'-Hlohovec. [online] [cit 2010-12-12-22.40 SEČ] Dostupné na internete: http://www.hlohovecko.sk/?m=magazin_clanok&id=239.

Vodohospodárska výstavba, š. p., (2010): Informácie o pripravovanej výstavbe vodného diela Sered'-Hlohovec. Bratislava: Vodohospodárska výstavba, š. p. [online] [cit 2011-03-03-13.28 SEČ] Dostupné na internete: http://www.vvb.sk/vystavba/Informacia_o_vystavbe_VD_Sered_Hlohovec.pdf

VUPEX, a. s. (2008): Energetická politika Trnavského samosprávneho kraja. Bratislava: Vupex, a. s.

Zákon č. 238/1995 Sb. o vodách. [online] [cit 2010-11-12-13.29 SEČ] Dostupné na internete: <http://mvcr.cz/soubor/sb003-09-pdf.aspx>

Zákon č. 364/2004 Z. z. o vodách. [online] [cit 2010-11-09-13.24 SEČ] Dostupné na internete: <http://www.vyvlastnenie.sk/predpisy/vodny-zakon/>

Zákon č. 503/2001 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja. [online] [cit 2011-01-03-13.30 SEČ] Dostupné na internete: <http://www.zbierka.sk/zz/predpisy/default.aspx?PredpisID=17993&FileName=04-z351&Rocnik=2004>

ZOBORSKÝ, I.M. (2001): Ekonomika poľnohospodárstva. Nitra: SPU. ISBN 80-7137-941-7.

WOKOUN, R. a kolektiv (2007): Regionální rozvoj a jeho management v České republice. 1.vyd. VŠ ekonomická v Praze. ISBN 978-80-245-1301-0.

WOKOUN,R., MALINOVSKÝ, J., DAMBORSKÝ, M., BLAŽEK ,J. a kol. autorov (2008): Regionální rozvoj, východiská regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování. Praha: Linde Praha a.s., 2008. s. 12. ISBN 978-80-7201-699-0.

Zoznam príloh

Príloha č. 1: Dotazník č. 1 (Regionálna inovačná stratégia TTSK)

Príloha č. 2: Dotazník č. 2 (Vodné dielo Sered' – Hlohovec)

PRÍLOHY

Príloha č. 1: Dotazník č. 1 (Regionálna inovačná stratégia TTSK)

Vážený respondent! Dovoľte, aby som Vás požiadala o vyplnenie dotazníka, ktorý je zameraný na Regionálnu inovačnú stratégiu Trnavského samosprávneho kraja a plánovanú výstavbu Vodného diela Sered'-Hlohovec. Cieľom výskumu je zistiť, aká je Vaša spokojnosť a pohľad na Regionálnu inovačnú stratégiu TTSK a aké sú prínosy a perspektívy projektu Vodného diela Sered'-Hlohovec. Dotazník sa rozdeľuje na dve časti. Prvá časť hodnotí RIS TTSK a druhá časť Vodné dielo Sered'-Hlohovec. Dotazník je anonymný a slúži len pre účely diplomovej práce s názvom „Determinanty vplyvu prírodných zdrojov na Regionálnu inovačnú stratégiu rozvoja Trnavského regiónu“, ktorá bude spracovaná študentkou SPU v Nitre. Prosím o zodpovedanie každej otázky. Vopred ďakujem a verím, že Vás táto oblasť regionálneho rozvoja zaujme.

Bc. Mária Slobodová

1. Údaje o respondentovi (Odpoveď označte krížikom v okienku.)

Pohlavie:

muž žena

Vek:

Najvyššie ukončené vzdelanie:

- Základné
- Učňovské alebo stredné bez maturity
- Stredoškolské s maturitou
- Vysokoškolské
- Bez vzdelania

Zamestnanie:

- Starosta / primátor
- Poslanec mestského úradu
- Poslanec vyššieho územného celku
- Zamestnanec mestského úradu
- Iné (uved'te)

2. Regionálna inovačná stratégia Trnavského regiónu:

(Súčasná situácia, zameranie sa na konkrétne oblasti rozvojovej politiky regiónu, bariéry nedostatky, príležitosti. Hodnoťte známkami od 1 – 5 (1 znamená najnižšiu hodnotu a 5 najvyššiu).

INDIKÁTORY	Hodnota				
	1	2	3	4	5
KRITÉRIA CELKOVÉHO HODNOTENIA RIS					
– Zabezpečenie a spracovanie regionálnej inovačnej stratégie	☐	☐	☐	☐	☐
– Kvalita regionálnej inovačnej stratégie	☐	☐	☐	☐	☐
– Aktuálnosť regionálnej inovačnej stratégie regiónu	☐	☐	☐	☐	☐
– Ľahké porozumenie regionálnej inovačnej stratégie	☐	☐	☐	☐	☐
– Dostatočná informovanosť o projektoch pre formovanie regionálnej inovačnej stratégie	☐	☐	☐	☐	☐
– Prepojenie RIS s dokumentmi na národnej a európskej úrovni	☐	☐	☐	☐	☐
– Spolupráca aktérov RIS v projektoch regionálneho rozvoja	☐	☐	☐	☐	☐

Doplňte v prípade Vášho osobného názoru, silné prípadne slabé stránky Regionálnej inovačnej stratégie.

Silné stránky:.....

Slabé stránky:.....

2. Politiky Regionálnej inovačnej stratégie Trnavského samosprávneho kraja (Označte X len tie, ktoré sú v projekte RIS TTSK podľa Vás podporované).

ZAMERANIE POLITÍK REGIONÁLNEJ INOVAČNEJ STRATÉGIE V TRNAVSKOM SAMOSPRÁVNOM KRAJI					
– Podpora a rozvoj vidieka	☐	☐	☐	☐	☐
– Využívanie prírodných zdrojov pre zlepšenie regionálneho rozvoja	☐	☐	☐	☐	☐
– Poľnohospodárstvo	☐	☐	☐	☐	☐
– Ochrana životného prostredia	☐	☐	☐	☐	☐
– Malé a stredné podnikanie	☐	☐	☐	☐	☐
– Inovačné podnikanie	☐	☐	☐	☐	☐
– Zdravotníctvo	☐	☐	☐	☐	☐
– Doprava	☐	☐	☐	☐	☐
– Podpora znalosti v regióne	☐	☐	☐	☐	☐
– Veda a výskum	☐	☐	☐	☐	☐
– Inovácie v regióne	☐	☐	☐	☐	☐
– Konkurencieschopnosť a hospodársky rast	☐	☐	☐	☐	☐
– Regionálny operačný program	☐	☐	☐	☐	☐

- Vzdelávanie	☐	☐	☐	☐	☐
- Podpora rastu zamestnanosti	☐	☐	☐	☐	☐

Príloha č. 2: Dotazník č. 2 (Vodné dielo Sered'-Hlohovec)

Vážený respondent! Dovoľte, aby som Vás požiadala o vyplnenie dotazníka, ktorý je zameraný na Regionálnu inovačnú stratégiu Trnavského samosprávneho kraja a plánovanú výstavbu Vodného diela Sered'-Hlohovec. Cieľom výskumu je zistiť, aká je Vaša spokojnosť a pohľad na Regionálnu inovačnú stratégiu TTSK a aké sú prínosy a perspektívy projektu Vodného diela Sered'-Hlohovec.

Dotazník sa rozdeľuje na dve časti. Prvá časť hodnotí RIS TTSK a druhá časť Vodné dielo Sered'-Hlohovec. Dotazník je anonymný a slúži len pre účely diplomovej práce s názvom „Determinanty vplyvu prírodných zdrojov na Regionálnu inovačnú stratégiu rozvoja Trnavského regiónu“, ktorá bude spracovaná študentkou SPU v Nitre. Prosím o zodpovedanie každej otázky. Vopred ďakujem a verím, že Vás táto oblasť regionálneho rozvoja zaujme.

Bc. Mária Slobodová

1. Údaje o respondentovi (Odpoveď označte krížikom v okienku.)

Pohlavie:

muž žena

Vek:

Najvyššie ukončené vzdelanie:

- Základné
- Učňovské alebo stredné bez maturity
- Stredoškolské s maturitou
- Vysokoškolské
- Bez vzdelania

Zamestnanie:

- Starosta / primátor
 Poslanec mestského úradu
 Poslanec vyššieho územného celku
 Zamestnanec mestského úradu
 Iné (uved'te):

2. Možnosti využitia vodného diela Hlohovec – Sered' (jeho potenciál, klady a zápory, perspektívy, prínosy).

Hodnot'te známkami 1 – 5. (1 – najnižšia hodnota, 5 – najvyššia hodnota).

INDIKÁTORY	Hodnota				
	1	2	3	4	5
ZÁKLADNÉ KRITÉRIA					
– Vhodnosť územia pre dané využívanie	☐	☐	☐	☐	☐
– Reálnosť a uskutočniteľnosť	☐	☐	☐	☐	☐
– Možnosti pre realizáciu z pohľadu financií	☐	☐	☐	☐	☐
– Finančná návratnosť	☐	☐	☐	☐	☐
SOCIÁLNO-EKONOMICKÉ KRITÉRIA					
– Rast pracovných miest	☐	☐	☐	☐	☐
– Zvýšenie atraktívnosti regiónu	☐	☐	☐	☐	☐
– Ekonomický rast regiónu	☐	☐	☐	☐	☐
– Pokles nezamestnanosti	☐	☐	☐	☐	☐
– Podpora malého a stredného podnikania	☐	☐	☐	☐	☐
– Inovatívny rast regiónu	☐	☐	☐	☐	☐
– Prílev nových investorov	☐	☐	☐	☐	☐
– Rast cestovného ruchu					
KRITÉRIA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA					
– Zvýšenie ochrany životného prostredia	☐	☐	☐	☐	☐

– Využívanie prírodných zdrojov pre rozvoj regiónu	☐	☐	☐	☐	☐
– Znečistenie a poškodenie životného prostredia	☐	☐	☐	☐	☐
– Zlepšenie kvality života obyvateľov v dôsledku lepšieho využívania prírodného zdroja	☐	☐	☐	☐	☐
– Zhoršenie kvality života obyvateľov v dôsledku poškodzovania prírodného zdroja	☐	☐	☐	☐	☐
KRITÉRIÁ MAJETKOVOPRÁVNÝCH VZŤAHOV					
– Perspektíva projektu na základe majetkovo-právneho vyrovnania	☐	☐	☐	☐	☐
– Bariéry vyplývajúce z legislatívy na národnej úrovni	☐	☐	☐	☐	☐

Doplňte v prípade chýbajúcej oblasti, alebo v prípade Vášho osobného názoru.....